"Întreaga politică românească s-a făcut pornind de la pămînt, de la un om sau de la Dumnezeu. Adică de la materie sau de la sacru. Niciodată de la idei. De aici, o abordare a politicii care, atunci cînd nu a dus la realismul tandru al oamenilor inteligenți, s-a înfundat în pragmatismul cinic al proștilor..."

(Mircea Platon – în articolul "Comunism românesc", pe care-l puteți citi în acest număr, la pagina 3)

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XV
NR. 10/178
Octombrie 2005
16 PAG. – 2 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAȚIONAL-CREȘTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

CE SE ÎNTÎMPLĂ CU NOI ?

Apariția în numărul trecut al *Punctelor cardinale* (9/177, p. 3), sub rubrica „Puncte de vedere", a articolului intitulat „Soarele românismului *nu* mai răsare la București", semnat de tînărul publicist clujean Ionuț Țene, a generat mai multe reacții indignate din partea unor cititori, exprimate fie telefonic, fie epistolar, fără ca vreuna să se învrednicească a lua forma unui drept la replică punctual și bine articulat, pe care l-am fi publicat negreșit, căci problema în sine ar merita o dezbatere lucidă și responsabilă. Din păcate, protestele îmbufnate sosite la Redacție au ca numitor comun o visceralitate pripită, care nu poate fi de folos nimănui și căreia îi scapă tocmai esența problemei, care nu stă într-un om sau într-un articol, ci într-o complexă *stare de fapt.* Deși bine scris și nu lipsit de oarecare adevăr, chiar textul de pe pagina următoare al d-lui Mitică Aioanei (pe care l-am inclus aici nu ca „replică" propriu-zisă, la obiect, ci ca pe un alt „punct de vedere", și el simptomatic în felul lui) are cusurul de a eluda realitatea în numele unui principiu[1] și de a introduce abrupt „masoneria" și „Antihristul" într-o discuție care ține strict de economia internă a conștiinței și vredniciei românești[2].

Nu ne ascundem amărăciunea că, după ce ne-am hîrșit atîția ani împreună, mai pot exista suspiciuni nu numai asupra unui autor sau altuia, dar și asupra bunei credințe a Redacției. Și este iarăși întristător de curios să constați că, în pofida tuturor experiențelor acumulate și a complexității lumii în care trăim, mai există încă în unele medii de dreapta de la noi nostalgia după convenționalismul propagandistic al gazetelor de perete, teama de problematizare și de pluralismul de opinie. Pe lîngă incriminarea plină de suficiență a d-lui Țene (pe nedrept asociat cu numele lui Sabin Gherman sau cu proiectele separatiste antiromânești ale unor cercuri intelectuale maghiare sau maghiarofile), un leit-motiv al protestelor menționate a fost întrebarea insinuant-acuzatoare: „De ce ați publicat așa ceva?!" (cu varianta: „Cum ați putut publica așa ceva?!"). Nu putem răspunde decît că o publicație vie și responsabilă este chemată și chiar datoare să ia pulsul lumii în care trăim, să semnaleze toate simptomele ei majore (oricît de neplăcute sau de incomode ar fi), pentru o cît mai bună conștientizare a situației de fapt și a provocărilor ei implicite. Dincolo de amănunte și de anumite nuanțări personale (discutabile, desigur, ca orice formă de subiectivism), d-l Țene sesizează (chiar dacă poate nu în cea mai fericită formulare) un fapt indiscutabil și extrem de primejdios, o rană pe care, în superficialitatea noastră iresponsabilă, în loc să căutăm a o vindeca, nu facem decît să o adîncim de 15 ani încoace, în prelungirea hiatusului comunist: „Noi, românii, sîntem astăzi prea puțin atenți la granițele interioare ale națiunii – care, în loc să ne unească, ne despart".

(continuare în pag. 2)

Într-un parc din București: Las Vegas *made in Romania*

DOLIU LA VLADIMIREȘTI

După o îndelungată și grea suferință, s-a mutat la Domnul, pe 15 septembrie a. c., Maica Stavroforă Veronica Gurău (n. 26.08.1920), stareța Mănăstirii Vladimirești (din Episcopia Dunării de Jos, între Tecuci și Galați) – prin numărul de viețuitoare (peste 200), a treia obște de călugărițe din țară (după Agapia și Văratec), în care s-au nevoit, printre altele, Maica Mihaela Iordache (sora bădiei Iordache Nicoară, moartă mucenicește în temnița comunistă de la Ciuc) și Maica Teodosia (Zorica Lațcu, celebră poetă religioasă și remarcabilă clasicistă).

Viața Maicii Veronica, ca și istoria mănăstirii de fecioare pe care a întemeiat-o în 1938 și a reîntemeiat-o în 1990, a fost plină de dramatism și nu lipsită de controverse. În 1937, Vasilica Barbu Gurău, copilă simplă din comuna Tudor Vladimirescu, povestește că a avut o vedenie (urmată mai tîrziu și de altele) și a primit poruncă de sus să ridice în locul acela o mănăstire numai

(continuare în pag. 2)

CE SE ÎNTÎMPLĂ CU NOI ?

(urmare din pag. 1)

Sîntem de acord că soluția, așa cum o schițează autorul (strămutarea capitalei în Ardeal, „ardelenizarea" urgentă a țării, constituirea unui partid ardelenesc ca *deus ex machina* al integrării europene etc.), este una utopică, în care nici el nu crede pînă la capăt, dar pe care a lansat-o ca pe o provocare teribil(ist)ă, pe fondul unei crize reale, pe care n-avem dreptul să o eludăm. Așa cum sîntem iarăși de acord că, în ciuda unor diferențe încă lesne sesizabile de mentalitate și comportament civic, nici Ardealul nu mai este ce-a fost, făcînd mai degrabă figură de „chior în țara orbilor". Criticînd paradigma „dîmbovițeană"[1], nu trebuie s-o idealizăm pe cea „transilvană", ci să recunoaștem mai degrabă că lumea românească postcomunistă are o problemă gravă în ansamblul ei, pentru care răspunderea ne revine tuturora, chiar dacă în grade diferite. Citit în spiritul, iar nu în litera lui, articolul d-lui Țene este expresia particulară a unei generale disperări de sine însuși a „românismului", care se face simțită mai ales la nivelul noilor generații. În fața acestei stări de lucruri, nu vedem decît o singură întrebare legitimă, pe care ar trebui să ne-o punem cu toții, dincolo de orice ispită automistificatoare: *Ce se întîmplă cu noi?* Cum de am ajuns aici și de unde ar putea începe o posibilă redresare națională? Dacă nu ne vom răspunde prompt și corect la această întrebare, punîndu-ne căciula dinainte și judecîndu-ne singuri, cum zice vechea vorbă românească, atunci riscăm să dispărem din istorie ca entitate națională, supraviețuind doar ca simplă masă biologică, în coasta unei Europe crepusculare, care nu ne poate oferi nimic din ceea ce refuzăm să ne oferim noi înșine.

Răzvan CODRESCU

P. S. Și încă o precizare: deși extras din țesătura intimă a articolului d-lui Țene, titlul „Soarele românismului *nu* mai răsare la București" este unul redacțional și se întemeiază pe o realitate care are nota ei tragică, dincolo de orice speculație auctorială: Bucureștiul, din nenumărate motive convergente (politicianismul patibular, dezertarea morală și națională a elitelor intelectuale, „țigănizarea" galopantă a vieții publice, prostul mimetism americanizant, metastaza „șmecheriei" de tip balcanic pe fondul unei „tranziții" interminabile etc.), a încetat să mai reprezinte centrul real sau măcar simbolic al unității românești, luînd mai degrabă chipul de „Vavilon" al vremurilor de pe urmă, pierzîndu-și atît creditul, cît și forța creatoare și coagulantă, pe care se străduiseră să i le confere generațiile anterioare. Astăzi, Bucureștiul riscă să devină mai degrabă locul în care *apune soarele românismului* (și al oricărei nobile valori supraordonatoare), centrul pestriț al disoluției naționale, pe care mulți au ajuns să creadă că numai o minune dumnezeiască ar mai putea-o stăvili.

NOTE

[1] Este acel idealism nobil, dar păgubos, care-l sacrifică din capul locului pe *este* lui *ar trebui să fie*. Or, calea spre *ceea ce ar trebui să fie* trece mai întîi prin confruntarea dură cu *ceea ce este*. Dacă vreau să modelez și îmbunătățesc o realitate, nu pornesc de la *ideea* mea despre acea realitate, ci de la *realitatea însăși*, adică de la datele concrete și imediate, care reclamă mijloace și strategii adecvate. "Realitățile dictează", repeta mereu Nae Ionescu, pe urmele lui Eminescu. E ca în medicină: nu există boli, ci bolnavi, ce trebuie tratați în specificitatea lor concretă; iar succesul terapeutic depinde decisiv de justețea și exactitatea diagnosticului. Altminteri riști să aluneci "deștept" pe deasupra realității și să-ți moară bolnavul, crezîndu-se sănătos tun!

[2] E o tendință mai veche la noi de a ne deculpabiliza aprioric, învinuindu-i mereu pe alții de propriile noastre neîmpliniri și ajungînd pînă la un fel de psihoză conspiraționistă. De toate ratările noastre istorice, de toate turpitudinile noastre curente, sînt vinovați, după un context sau altul, "jidanii", "masonii", "bozgorii", "bolșevicii", prea multele "ciori" (țiganii), "marile puteri" – oricine în afară de noi înșine, chiar și Dumnezeu, la o adică! E ca la păcatul strămoșesc – Adam zice: "Nu eu, ci femeia pe care mi-ai dat-o Tu!", iar Eva: "Nu eu, ci șarpele pe care ni l-ai lăsat în preajmă!".

[3] Ceea ce nu-i nicidecum ceva fără precedent în "discursul" ardelenesc, fiind constant prezentă și în România de dinainte de comunism, de la cunoscuta aserțiune epistolară a "peregrinului transilvan" Ion Codru-Drăgușanu, din secolul XIX ("... în țara aceasta [în Muntenia] meritul n-are preț și porc de cînele înaintează...") și pînă la șarjele lirice ale unui Aron Cotruș, din plin secol XX ("Fanarul s-a mutat la București!/ Noi, cruzi Tudor Vladimirești/ îți trebuie ție,/Românie...").

ALT PUNCT DE VEDERE

Citind articolul domnului Ionuț Țene, m-am indignat, apoi am râs și în final m-a apucat tristețea, atunci când am realizat zbuciumul sufletesc al autorului față de situația actuală a neamului românesc. Această suferință este dureros accentuată atunci când ai conștiința ghermănească a superiorității tale față de frații tăi, pentru că, vrei, nu vrei, neamul nu poate fi iubit pe bucăți! Iubirea nu se împarte, ea cuprinde tot adamul, darămite neamul!

Iată, însă, că Bunul Dumnezeu, pentru păcatele noastre, a tranșat mărul discordiei, al scârbirii de frate, și ne-a luat țara: Țara nu mai e a noastră, domnule Țene! Ne-au luat-o! Să fie sănătoși! Să nu fim însă atât de proști încât să ne pierdem sufletele; amintiți-vă vorbele Brâncoveanului înaintea martiriului: *„Fiii mei, iată, toate avuțiile și orice alta am pierdut. Să nu ne pierdem încă și sufletele!"*. Să facem voia Domnului și El ne va da nouă „toate celelalte", chiar și țara furată cu concursul „miticilor"!

Principala problemă a clasei noastre politice nu este apartenența regională, ci apartenența masonică. Iar masoneria se știe că are interese supranaționale, care pot să coincidă sau nu, la un moment dat, cu cele naționale.

Credeți, domnule Țene, că imediat după 1989 procesul satanizării noastre (și a lumii) a încetat? Eu cred că, dimpotrivă, s-a accentuat. Iar această Europă spre care aspirați este însăși Casa Diavolului. Priviți constituția ei, priviți protestele înăbușite, nedifuzate de presă, ale mișcărilor antiunioniste din Anglia, Germania, Franța... Avem noi șanse de a ne opune acestei Europe?

Da, avem șansa credinței nelimitate în Dumnezeu! Biruința de care vorbea „miticul" Codreanu era de ordin spiritual.

Vorbiți de „perfidia unei istorii manipulate abject de marile puteri", dar doriți să înjugați biata Transilvanie să ne ducă în Europa, ca și cum altele ar fi marile puteri de astăzi! Scopul principal al mai marilor puterilor este acela de a pregăti omenirea să-l întâmpine cu bucurie pe Antihrist. Să ne opunem deci satanizării noastre și să nu ne risipim energia supralicitând merite regionale.

Prioritatea într-un neam – ca și într-o familie – este dragostea, nu performanța. Și dacă-mi permiteți: atunci când vorbesc despre Transilvania sau ascult muzică ardelenească, „miticii" au lacrimi în ochi, pe când mulți ardeleni îi privesc rece, cu un zâmbet cel mult condescendent. Este vorba de acel duh al superiorității ardelenești care a instituit, la admiterea în selecta Junime ieșeană a secolului XVIII [sic!], celebrul jurământ: „Mă lepăd de satana pedantismului" (de 3 ori).

Sătul de Europa și îndrăgostit de Transilvania,

Mitică AIOANEI

DOLIU LA VLADIMIREȘTI

(urmare din pag. 1)

de fecioare. Umblă peste tot să adune fondurile necesare (ajungând, printr-o întâmplare minunată, în vecinătatea Peleșului, chiar și la Regele Mihai, care a dăruit-o generos, dar pe care nu l-a recunoscut atunci, crezându-l doar un domnișor cumsecade!) și în 1938 mănăstirea la ființă, coagulând evlavia locală și atrăgând numeroși pelerini. O relație deosebită a existat în epocă între mănăstire și mediile legionare. Duhovnic i-a fost, până la desființarea ei abuzivă de către comuniști, Părintele Ioan Iovan (actualmente la Recea).

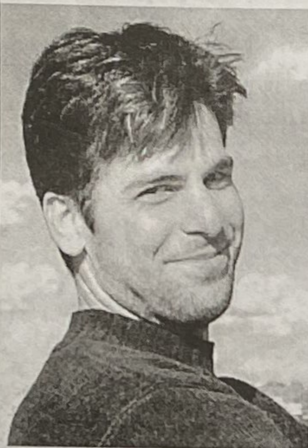
În 1955, Securitatea a arestat-o în plină noapte pe Maica Stareță Veronica (Vasilica) Gurău și pe fruntașele mănăstirii, târându-le în închisoare (Galați, Jilava, Văcărești, Miercurea Ciuc, Mislea), iar în 1956 întreaga obște a fost risipită și prigonită. Rămâne o curiozitate că în procesul Vladimireștilor s-a implicat ca avocat un stângist ca Petre Pandrea (ulterior arestat și el). După eliberare (1964), fosta stareță este obligată să contracteze o căsătorie formală (cu un anume George Văsii, personaj straniu, decedat acum vreo 10 ani) și să trăiască în lume (unde se pare că s-a lăsat ademenită spre unele rătăciri de la dreapta credință, de care mai târziu s-a pocăit, primind iertare și dezlegare arhierească).

În 1990, cu aproximativ 160 de supraviețuitoare ale vechii oști (ce la desființare numărase peste 300 de monahii), profitând de context, a reconstruit – cu averile donate de maici și surori, dar și cu donații din afară – lăcașul deturnat (care pe vremea comuniștilor fusese prefăcut în școală de handicapați și apoi în depozit lăsat în paragină), primenind obștea cu multe surori tinere, a căror hărnicie a ajuns proverbială. (Rămâne în continuare obscură legătura cu Vladimireștiul a acelor femei itinerante ce tulbură slujbele pe alocuri și strigă isteric împotriva Patriarhului Teoctist, prevalându-se de numele mănăstirii, din a cărei obște însă nu fac parte și al cărei gir nu l-au primit niciodată.) În câțiva ani, Vladimireștiul a devenit una dintre cele mai înfloritoare vetre monahale din România, chiar dacă unele controverse legate de trecutul lui sinuos nu s-au stins nici până în ziua de astăzi. Dumnezeu s-o odihnească în pace pe Maica Veronica, iar obștii rămase orfane de ea să-i dăruiască puterea și vrednicia de a crește și a respira în cel mai autentic duh ortodox, vegheate din cer de ostenitoarele mutate la Domnul, a căror odisee face parte din răscumpărătoarea cruciadă românească a secolului XX, ignorată poate de lumea largă, dar știută de Dumnezeu și înscrisă pe răbojul eternității.

Vasile A. Marian

Foto: Sorin Pană

COMUNISM ROMÂNESC

MIRCEA PLATON

Luni, 5 iunie 1989, în Polonia s-au aflat rezultatele alegerilor parlamentare desfăşurate cu o zi înainte: "Până după-amiază liderii Solidarităţii aflară că făcuseră ravagii, câştigând din prima rundă aproape toate locurile pentru care candidaseră. Se petrecură dintr-o dată trei lucruri: comuniştii au pierdut alegerile; Solidaritatea le-a câştigat; comuniştii au recunoscut că a câştigat Solidaritatea" (nota Timothy-Garton Ash – în *Lanterna magică*). Comuniştii pierduseră, deocamdată, doar alegerile, nu şi puterea: "Deţineau încă armata, poliţia, aparatul de partid şi nomenclatura". Republica Populară Polonă avea să devină Republica Polonă trei luni mai târziu.

Luni, 25 noiembrie 1996, în România s-au aflat rezultatele alegerilor parlamentare desfăşurate cu o zi înainte: încă din primele ore ale dimineţii, liderii CDR aflară că nu au făcut ravagii, dar câştigaseră posibilitatea de a forma guvernul. S-au petrecut dintr-o dată trei lucruri: comuniştii (PDSR-ul şi aliaţii săi) au pierdut alegerile; opoziţia le-a câştigat; comuniştii au recunoscut că a câştigat Opoziţia. Dar comuniştii/ securiştii pierduseră, deocamdată, doar alegerile, nu şi puterea: deţineau încă poliţia, serviciile secrete, birocraţia ministerelor şi prefecturilor, marile regii de stat. Şi aveau să se folosească din plin de aceste pârghii, în anii ce vor urma, pentru a împiedica reala democratizare a ţării. Republica Socialistă România devenise România cu şapte ani înainte.

Aşadar, în Polonia, transferul de autoritate legală de la Putere la Opoziţie s-a făcut, prin alegeri libere, înainte de decesul oficial al comunismului.

În România, acest virament politic – care presupune ca opoziţia să câştige alegerile, dar şi ca acei aflaţi la putere "să recunoască" acest lucru – s-a petrecut la şapte ani după ce fusese anunţat decesul "republicii socialiste".

Dacă mai amintesc şi că Vaclav Havel a fost ales, la 29 decembrie 1989, preşedinte al "Republicii Socialiste Cehoslovace", ne apare şi mai clară diferenţa dintre democratizarea *de facto* şi cea *de jure*, care constă în abolirea anumitor titulaturi şi în proclamarea altora. Între România şi restul ţărilor din Europa de Est se observă, în plan politic, distanţa care există în filosofia scolastică între nominalism şi realism. Dacă în cazul statelor mai sus menţionate s-a mers dinspre realitate (fond) spre nume (formă), în România s-a procedat invers. Procesul însă nu are nimic condamnabil pentru că nu are nimic aleatoriu, ci un caracter organic, de necesitate intrinsecă, salturile şi clarificările simbolice constituind, în condiţiile unei înapoieri în plan concret, singura posibilitate a României de a prinde trenul istoriei.

Şi spun aceasta deoarece, dacă în România a fost necesară o "revoluţie" sângeroasă pentru a răsturna dictatura, în toate ţările Europei Centrale s-a mers pe calea "refoluţiei", după cum o numea acelaşi Timothy-Garton Ash: "Chiar şi în Polonia sau Ungaria, însă, ceea ce se petrecea nu prea putea fi numit revoluţie. Era, de fapt, un amestec de reformă şi revoluţie. La vremea respectivă i-am spus «refoluţie». Era vizibil elementul puternic şi esenţial de schimbare venită «de sus», sub conducerea unei minorităţi luminate din sânul partidelor comuniste aflate la putere. Dar exista şi componenta vitală a presiunii «de jos», a maselor. În Ungaria era mai degrabă vorba de prima componentă, în Polonia de cea de a doua, în ambele ţări ceea ce se petrecea ţinea de interacţiunea acestora. Iar interacţiunea era, în orice caz, în mare măsură mediată de negocierile dintre elitele puterii şi ale opoziţiei".

În România această "tranziţie politică mediată" nu a avut deloc sorţi de izbândă pentru că, în ciuda presiunii "de jos" – mişcările mineneşti din 1977, predicile Părintelui Calciu, revoltele din Iaşi şi Braşov (1987) etc. –, "de sus" nu venea nici un sunet articulat: doar grohăituri de activişti ghiftuiţi, lătrături de securişti cu maxilare puternice, lovituri de bastoane, gloanţe şi tunuri cu apă. Vreme de 45 ani, opoziţia din România – cînd şi cîtă a existat – a fost pusă în situaţia de a "negocia" cu nişte primate, cu formaţiuni pluricelulare extrem de rudimentare, a căror denumire ştiinţifică, particularizîndu-le în vastul repertoriu zoologic al naturii, cuprindea invariabil cuvîntul "tovarăş". România nu a avut "minorităţi luminate în sînul partidului comunist aflat la putere". Neavînd un Nagy sau un Dubcek, nu am putut beneficia nici de un Havel. "Havel"-ii noştri au fost rapid lichidaţi de indivizi de teapa lui Bobu, Postelnicu, Drăghici, Verdeţ. Aceştia au fost, sînt şi vor rămîne reprezentativi pentru istoria comunismului în România.

România nu a avut o "elită" în rîndul comuniştilor aflaţi la putere, pentru că nu a avut o "elită" nici în rîndul comuniştilor aflaţi în ilegalitate. Prea puţini dintre comuniştii români aveau gradul de cultură care să-i predispună la naivitate. La 15 mai 1943, data la care presa sovietică anunţase desfiinţarea Cominternului, prezidiul Comitetului Executiv al acestuia era alcătuit din: bulgarul Gh. Dimitrov (secretar general), italianul Palmiro Togliatti, germanii W. Pieck şi W. Florin, cehul K. Gottwald, bulgarul V. Kolakov, austriacul J. Kopplenig, finlandezul O. Kuusinen, ucraineanul D. Manuilski, francezii A. Marty şi Ivanov (Thorez). Nici măcar un singur "român" nu reuşise să intre în această "aristocraţie" comunistă. Ana şi Marcel Pauker ori Valter Roman erau, în anturajul lui Stalin şi în reţelele serviciilor secrete sovietice, figuri de mîna a doua. Cercetînd istoria "Internaţionalei a III-a" (1919-1943), nu reuşeşti să identifici pe nici una dintre figurile importante ale acestei reţele internaţionale de terorism şi afaceri politice clandestine ca fiind român (în schimb, un contingent important l-au dat evreii polonezi – Radek, Krivitky – şi aşa-numita mafie ungurească condusă de Gibarti).

Se vede treaba că bolşevicii din România erau cam tolomaci. În plus, veneau dintr-o ţară în care comunismul nu "prindea". Un partid minuscul, ocolit de intelectuali şi populat doar cu cizmari şi zeţari unguri şi evrei, nu putea oferi o bază serioasă de recrutare. Neadeziunea românilor la comunism, lăudabilă în absolut şi avantajoasă atîta vreme cît în România nu se instaurase dictatura Sovietelor, s-a dovedit – pe termen mediu – un lucru contraproductiv. Neavînd sprijinul intelectualilor şi tehnicienilor politici care au intrat în Rezistenţă şi au umplut puşcăriile, alcătuit numai din periferici şi semianalfabeţi, P.C.R. nu a putut să îşi creeze o elită "marxistă", nu a reuşit să promoveze la rangul de "partid politic", rămînînd la cel de "bandă de hoţi".

De fapt, această neputinţă nu a făcut decît să confirme că românii, în general, sînt alergici la ideologii. La noi s-a preferat întotdeauna o politică de tip organic, bazată pe interese concrete. Partidul Naţional Liberal a fost o instituţie de familie, conducînd – în totală contradicţie cu liberalismul – autoritar ţara vreme de cîteva decenii; P.N.Ţ. a fost un partid creat în jurul unui singur om, un partid ai cărui ideologi au migrat unii spre dreapta (Nae Ionescu), alţii spre stînga (Mihai Ralea, Petre Andrei), iar Mişcarea Legionară a fost, orice ar spune istoricii pozitivişti, mai mult un fapt mistic decît o realitate ideologică.

Întreaga politică românească s-a făcut pornind de la pămînt, un om sau Dumnezeu. De la materie sau de la sacru. Niciodată de la idei. De aici, o abordare a politicii care, atunci cînd nu a dus la realismul tandru al oamenilor inteligenţi, s-a înfundat în pragmatismul cinic al proştilor.

Atît timp cît a fost doar o doctrină politică, în România comunismul nu a avut ecou. Impus însă cu forţa de către armatele sovietice, comunismul a devenit repede uşor cuantificabil în slujbe, case, privilegii. S-a adaptat metabolismului politic românesc. Ba chiar s-a adaptat atît de bine încît a sfîrşit prin a deveni tot o afacere de familie. Numai că, spre ghinionul nostru, nu era vorba de vreuna dintre "marile familii". Ci de nişte borfaşi. Care nu vedeau "sistemul" ca pe o construcţie ideologică, ci ca pe un mijloc de subzistenţă. Care nu puteau fi convinşi, la masa tratativelor, de "erorile sistemului", pentru că nu pricepuseră şi nu crezuseră de la bun început nimic.

Nu se putea obţine nimic rămînînd pe tărîmul ideilor. De aceea a fost nevoie de arme şi de sînge. Pentru că e aşa cum scria Nicolae Stroescu-Stânişoară mai demult: "Partidul Comunist [Român]: cel mai egocentric dintre organismele politice cunoscute vreodată. Toate acţiunile partidului au un singur scop: perpetuarea partidului. Pervertire monstruoasă a unui instinct de conservare intoxicat de propriile-i milioane de victime".

(din *Ortodoxia pe litere. Îndreptar de fundamentalism literar*, vol. în curs de apariţie la Editura Christiana din Bucureşti)

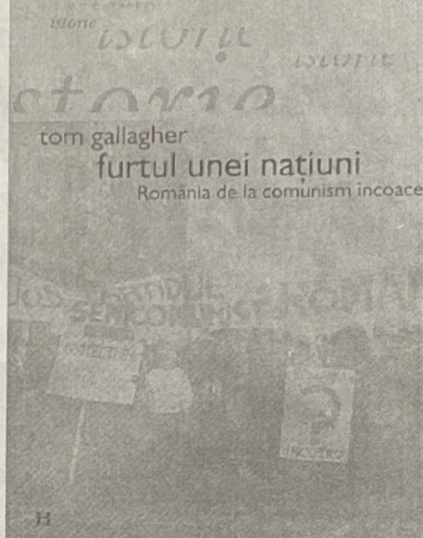
✞ EMILIAN NELEGA

Domnul Emilian Nelega, stabilit demult în Canada, un fidel al *Punctelor cardinale* şi unul dintre primii care au răspuns cu discreţie, încă de la începutul acestui an, apelului pentru ediţia Dante, ne trimisese prin poştă, la sfârşitul lunii august, un mic necrolog pentru apropiatul său Aurel Vlaicu ("Taica Aurel"), decedat anul trecut şi care pe 2 septembrie a. c. ar fi împlinit 88 de ani (din păcate, scrisoarea recomandată a ajuns după ce numărul pe septembrie se tipărise). A fost ultimul semn pe care l-am avut de la distinsul nostru cititor. Şi iată că zilele trecute, prin poşta electronică, fiica sa, Paulina Nelega, ne-a transmis, în limba engleză, vestea tristă că Emilian Nelega nu mai e printre noi! *"My father requested cremation without services, and his ashes will be buried at a later date in the Sohodol Cemetery in Jud. Alba, by Father Eugen Goia. He always intended to return to his homeland – in his heart, he never left Romania. He will be missed and remembered always by his wife Joyce, son Peter and daughter Paulina".*

Născut la Deva, pe 16 iulie 1931, Emilian Nelega a închis ochii în ziua de 29 septembrie 2005, la Hope BC, Canada, arzând până la capăt în duh românesc. Dumnezeu să-l odihnească şi să aibă în pază familia îndurerată, de care suntem alături cu gândul şi cu inima, încredinţând-o că vom păstra vie în suflete amintirea celui dus dintre noi.

(R. C.)

O RADIOGRAFIE A POSTCOMUNISMULUI ROMÂNESC:
TOM GALLAGHER, *FURTUL UNEI NAȚIUNI* (IX)

Dacă alegerile parlamentare din 26 noiembrie 2000 au dat câștig de cauză Partidului Democrației Sociale din România, condus de Ion Iliescu, pe locul al doilea situându-se Partidul România Mare, partidul lui Corneliu Vadim Tudor, alegerile prezidențiale desfășurate o dată cu cele parlamentare au fost nedecise. Nici unul dintre candidații la președinția România nu a reușit să se impună decisiv, rezultatele obținute fiind următoarele: Ion Iliescu (PDSR) 36,35%, Corneliu Vadim Tudor (PRM) 28,34%, Teodor Stolojan (PNL) 11,78%, Mugur Isărescu (independent) 9,54%, Gyorgy Frunda (UDMR) 6,22%, Petre Roman (PD) 2,99%, Teodor Meleșcanu (ApR) 1,91%. "Rezultatul a fost șocant – scrie Tom Gallagher în *Furtul unei națiuni* -, chiar dacă cei care au avut un rol-cheie în consolidarea PRM au fost alegători din orașele mici și din zonele rurale ce formau circumscripția Timișoarei". Consecința acestei situații a fost necesitatea organizării unui al doilea tur de scrutin, pe 10 decembrie. Așadar, pentru a conduce România spre democrație, după zece ani de la o "Revoluție" care s-a voit a fi "anticomunistă", se înfruntau doi comuniști cu state rele de serviciu în slujba PCR: Iliescu și Vadim!

"Relațiile lui Vadim cu Iliescu – ne lămurește Tom Gallagher – ilustrează perfect modalitatea în care primul a fost capabil să manipuleze conducerea postcomunistă a României. Silviu Brucan, aliat apropiat al lui Iliescu în momentul formării Frontului Salvării Naționale la sfârșitul lui 1989, scria ulterior: «Vadim Tudor... este creația președintelui Iliescu, care l-a adus sub lumina reflectoarelor, l-a încurajat să publice *România Mare*, l-a primit la Cotroceni, l-a lansat la televiziune și i-a permis să scape de condamnare în procesul Robu». La începutul anilor 1990, calitățile de calomniator ale lui Vadim s-au dovedit folositoare în momentul când Iliescu a avut nevoie să slăbească opoziția democratică, dar și formațiunea lui Petre Roman, care se scindase de FSN, ambele reprezentând contracandidați serioși la putere. În 1993, când guvernul lui Nicolae Văcăroiu se afla sub tirul atacurilor pentru intenția sa de a vinde o mare parte din flota comercială a României unor companii grecești la un preț considerat de toată lumea ca fiind sub valoarea pieței în acest domeniu. Vadim a sărit în ajutorul lui, lansând o diversiune sub forma unor atacuri furibunde îndreptate împotriva lui Petre Roman și a miniștrilor din guvernul său din perioada 1990-1991, pentru legislația economică radicală pe care o elaboraseră (dar care nu fusese niciodată pusă în aplicare). Dar Vadim a mers prea departe, descriind Partidul Democrat ca «primul partid evreiesc din România contemporană» și pe liderul său, Petre Roman, drept un pion în mâinile rabinului-șef Moses Rosen".

În fapt, cei doi candidați rămași în turul al doilea al alegerilor prezidențiale din decembrie 2000 reprezentau cele două tendințe prin care comunismul încerca să supraviețuiască după prăbușirea Uniunii Sovietice. Pe de o parte, comunismul reformist de coloratură gorbaciovistă, reprezentat de Ion Iliescu, care prin *perestroika* și *glasnost* încerca să salveze temeiul doctrinei marxiste. De cealaltă parte, național-comunismul reprezentat la noi de Nicolae Ceaușescu, pe care, asezonat cu un antisemitism agresiv și cu un antimaghiarism pe măsură, l-a preluat Corneliu Vadim Tudor, înfățișându-se națiunii ca "un Mesia pentru România".

"Vadim – disecă fenomenul Tom Gallagher – nu a avut nevoie să deschidă calea unui discurs nou și radical naționalist, deoarece regimul de dinainte de 1989, pe care l-a servit, făcuse deja acest lucru. Comunismul românesc s-a prezentat pe sine ca o mișcare de eliberare națională, ale cărei eforturi îndrăznețe de creare a unui stat industrializat autodeterminat ar fi încununat luptele seculare pentru libertate. Presa, sistemul educațional, prezența partidului la locurile de muncă și în unitățile militare au fost folosite pentru a-i socializa pe români în sensul naționalist. PRM nu a încetat niciodată să recunoască ce-i datora lui Nicolae Ceaușescu. Vadim a declarat frecvent că acesta a fost victima unui complot internațional în decembrie 1989, pus la cale de serviciile secrete din URSS și SUA, precum și din Ungaria. La primul congres al PRM din martie 1993, el s-a simțit în stare să-l laude pe Ceaușescu pentru o listă lungă de realizări politice, care includeau crearea unei forțe de muncă pricepute, abolirea analfabetismului și un vast program de modernizare economică (...) În octombrie 2000, Florin Preda le-a cerut colegilor săi senatori să aprobe o moțiune care să reevalueze activitățile fostului dictator, pe care l-a lăudat ca fiind un patriot și un bun diplomat, ce devenise «unul dintre cei mai mari oameni de stat ai lumii». Acesta fusese executat în 1989 ca să-i fie zădărnicite eforturile depuse pentru «consolidarea independenței României». Faptul că xenofobia tradițională a vieții publice românești s-a întins dincolo de regimul comunist a fost în avantajul lui Vadim, oferindu-i ocazia să-și descrie activismul drept un apogeu al eforturilor depuse de poeți ca Eminescu, de filozofi ca Eliade, de parlamentari ca A. C. Cuza, de conducători militari ca Antonescu, pentru alimentarea războiului purtat contra dușmanilor naționali ai României. Contribuția lui originală la naționalismul românesc a fost, poate, aceea de a face să dispară orice inhibiții din discursul șovin, dus dincolo de niște limite despre care nici măcar nu se pomenise în perioada comunistă sau înaintea ei".

Vadim ad portas – Vadim la porțile cetății, amenințând să o cucerească! O bună parte din societatea românească era de-a dreptul panicată la gândul că C. V. Tudor ar putea deveni președintele României. Cum însă nici Ion Iliescu nu era soluția pe care mulți români o doreau, nu rămânea decât fie să se țină departe de bătălie, "ambele oferte fiind la fel de nocive", fie să aleagă din două rele pe cel mai puțin rău. Iliescu, politician versat, a mizat pe cea de-a doua alternativă, declarând: "Nu este vorba de mine. Este un moment deosebit de important în care societatea românească trebuie să decidă dacă dorește să fie continuat procesul de democratizare început în 1989, dacă dorește să meargă înainte pe calea progresului sau nu". În replică, comunistul Vadim a mizat pe cartea anticomunistă, îndreptându-și apelul către alegătorii anticomuniști care îl sprijiniseră pe Isărescu și Stolojan. "Pe 6 decembrie – ne reamintește Tom Gallagher cum au decurs ostilitățile în înfruntarea celor doi candidați –, într-o emisiune electorală de o oră, recunoscută până și de criticii săi ca un tur de forță, Vadim a intrat cu toată puterea în Iliescu, înfierându-l drept o marionetă a Moscovei, care își trădase țara. Iliescu a avut înțelepciunea de a refuza să se angajeze într-o dezbatere cu Vadim. În schimb, el a reiterat mesajul că era singurul personaj în stare să garanteze stabilitatea și refacerea, catalogându-l pe Vadim drept «un pericol la adresa democrației și sorții României»".

La acțiunea de blocare a lui C. V. Tudor, sprijinitorilor lui Ion Iliescu li s-a asociat (veche racilă a Bisericii Ortodoxe Române) și o serie de ierarhi: "Episcopul Daniel, Mitropolitul Moldovei – consemnează Tom Gallagher –, a adresat credincioșilor o chemare deschisă să-l sprijine pe Iliescu. După un *Te Deum* la principala catedrală din București, Patriarhul Teoctist a îndemnat ca «toți oamenii poporului nostru, indiferent de credință, să se asigure că țara va fi condusă de cei ce au dovedit echilibru, nu de extremiști»". Astfel, cu sprijinul B.O.R., al celor panicați de o posibilă victorie a lui C. V. Tudor, dar și al multor alegători români pe care publicația *Nine o'clock* din 4 mai 2000 îi caracterizează ca fiind „alegătorii cei mai înapoiați din Europa în ceea ce privește cultura politică", "bătrânul comunist" Ion Iliescu era ales pentru a treia oară președintele României, obținând 66,83% din voturile exprimate. Să mai notăm, în contextul acestui eveniment, în care se pecetluia viitorul țării pentru un răstimp de încă patru ani, că prezența la vot a fost doar de 57% din totalul corpului electoral. Interpretând dintr-o perspectivă optimistă nivelul ridicat al absenteismului, am putea spune că aproape jumătate din românii cu drept de vot au refuzat să-și exercite dreptul de a alege, considerând că nici unul din cei doi candidați nu este îndreptățit să aspire la funcția supremă în Stat. Din păcate, se pare că mai aproape de adevăr în explicarea absenteismului este "înapoierea și lipsa de cultură politică a românilor", menționată mai sus.

Intitulându-și capitolul în care analizează revenirea social-democraților „Prădătorii Statului cu voie de la Bruxelles", Tom Gallagher face din capul locului următoarea precizare: "Revenit la putere pe baza unui vot negativ, PSD (PDSR și-a schimbat numele în PSD, în iulie 2001) se află într-o poziție mai puternică pentru a contura direcțiile României decât orice altă forță politică de după 1989. El se bucură de controlul Parlamentului, în ciuda faptului că deținea doar 42% din locuri. Legislația a avut parte de puține întârzieri față de cele care au obstrucționat eforturile de reformă ale fostei coaliții formate din patru partide (...) Un val de treceri de la alte partide la PSD a avut loc pe măsură ce creșteau perspectivele de a rămâne la putere pentru o perioadă mai lungă. Numărul primarilor afiliați la PSD a sporit de la 35,51% în 2001 la 64,4% în 2003".

Cu toate că guvernarea PSD, cu Ion Iliescu președinte și Adrian Năstase prim-ministru, este bine cunoscută românilor datorită agresiunii brutale cu care s-a încercat să se identifice Partidul cu Statul, câteva dintre evenimentele perioadei 2001-2003 merită a fi amintite, ele demonstrând măsura în care actuala clasă politică românească este tributară mentalității comuniste în care a fost formată, precum și năravurile inerente acestei mentalități, de care politicienii români nu se pot dezbăra. Suspiciunea de a nu fi lovit pe la spate de proprii tovarăși de partid, pentru a-ți lua locul și lupta pentru cât mai multă putere, sunt fenomene specifice partidelor comuniste, pe care Tom Gallagher le regăsește și în PSD, menționându-le pentru ca rădăcinile acestui partid să nu fie uitate.

Lupta pentru putere s-a derulat, în spatele ușilor închise, între Iliescu, Năstase și susținătorii lor. Ea s-a declanșat ca urmare a hotărârii lui Năstase de a-și forma o bază de putere personală și a hotărârii lui Iliescu de a nu opta pentru pensionare. Amândoi și-au plasat protejații în poziții oficiale importante. Năstase l-a scos din anonimat pe Victor Ponta, un

☛

Gabriel CONSTANTINESCU

dulău politic care a fost parașutat în funcția de șef al tineretului partidului, iar apoi numit pe o poziție mult mai importantă, cea de șef al Corpului de Control, un organism de bază, care trebuia să supravegheze cheltuirea corectă a fondurilor guvernamentale. Dar Iliescu a păstrat inițiativa: este larg acceptată ideea că el l-ar forma pentru un rol mai important (poate chiar pentru acela de succesor al său ca președinte) pe Mircea Geoană, ministrul de Externe, care devenise membru PSD abia în 2000". (Tom Gallagher nu știa, la data când scria *Furtul unei națiuni*, că "prostănacul" Geoană nu era dispus să aștepte până când Iliescu se va hotărî să-l lase în locul său. În urma unei cabale politice bine regizate, la ultimul Congres al PSD, și-a înlăturat fără menajamente protectorul de la funcția pe care acesta credea cu tărie că nu-i putea fi contestată niciodată de nimeni, și a devenit președintele partidului, funcție pe care o deține și în prezent.)

O altă trăsătură caracteristică guvernării PSD, pe care Tom Gallagher o scoate în evidență, este instituționalizarea corupției. "La scurt timp după revenirea sa la putere, în PSD a apărut un pol de putere nou și perturbator. Acesta era constituit dintr-un grup de politicieni locali puternici, cunoscuți sub numele de «baroni». Aceștia și-au dobândit numele ca urmare a tot mai multor dovezi că ajunseseră să exercite un control aproape total în zonele pe care le conduceau. Acestea se numărau printre cele mai sărace părți ale țării, acolo unde partidul nu fusese niciodată contracarat serios și unde tribunalele, poliția și aproape întreaga putere economică, precum și majoritatea organismelor alese se aflau în mâinile lor (...) Toți acești indivizi se aflau sistematic în topul știrilor de presă din cauza felului în care își dobândiseră și menținuseră puterea și averea, ca și atitudinii lor agresive față de mijloacele de informare în masă care încercaseră să le dea în vileag faptele. Cu toate acestea, conducerea centrală a PSD avea nevoie de ei datorită abilității lor de a pune în aplicare deciziile în teritoriu. (...) Abilitatea baronilor locali de a-și conduce orășelele, orașele și, în unele cazuri, județele ca pe niște fiefuri particulare demonstrează dimensiunile ample ale autorității deținute de ei în PSD. Năstase a încurajat această tendință și uneori chiar a apărat comportamentul baronilor, deoarece i-a considerat ca pe niște aliați în lupta pe care o purta împotriva lui Iliescu".

Și Tom Gallagher nu obosește dezvăluind abuzurile și arbitrarul care a caracterizat guvernarea PSD pe tot întinsul ei, în toate domeniile vieții publice: "Ziarele care publicau articole despre abuzuri de putere se puteau aștepta la vizite repetate ale Gărzii Financiare și ale inspectorilor fiscali (...) Presiunile au fost îndreptate și în zona publicității, sugerându-se refuzul de a se încheia astfel de contracte cu ziarele considerate anti-PSD. Punctul de vedere al Freedo House, ONG internațional cu sediul în SUA, în cadrul raportului său *Libertatea presei 2003*, nu a fost deloc binevoitor, evidențiind România drept singura țară candidată la UE în care *mass-media* nu era deplin liberă".

Însă domeniul în care PSD nu a făcut nici un efort de a tăia cordonul ombilical care-l lega organic de regimul comunist, îndeosebi de aparatul de represiune al acestuia, Securitatea, a fost Justiția. "Legăturile personale de dinainte de 1989 au influențat numirile importante. În ianuarie 2001, prima numire majoră făcută de noul ministru al Justiției, Rodica Stănoiu, a fost cea a fostului ofițer superior de Securitate, generalul Marian Ureche, ca șef al serviciului de informații al ministerului. A ieșit ulterior la iveală că legăturile ministrului cu Ureche datau din perioada când Rodica Stănoiu lucrase la Institutul pentru Științe Juridice al Academiei Române, pe care Ureche îl supraveghea operativ pentru Securitate. Ea s-a luptat să îl mențină în funcție până când dimensiunile ample ale implicării sale în activitatea controversată de informații, înainte și după 1989, au dus la destituirea lui în noiembrie 2003. Până la terminarea anului 2001, Stănoiu i-a destituit pe toți procurorii implicați în procesele de corupție și în procesele cu funcționarii de stat acuzați de acte de represiune în sângeroasele acțiuni petrecute la răsturnarea regimului comunist din 1989. În iulie 2001, președintele Iliescu l-a numit pe soțul Rodicăi Stănoiu la Curtea Constituțională, generând temeri de nepotism. Justiția reprezenta unul dintre ministerele cel mai puțin orientate spre reformă și a arătat prea puțin elan în direcția sprijinirii procurorilor, în special când aceștia au încercat să ancheteze corupția în rândurile Partidului Social Democrat aflat la putere. Unul dintre ei, Cristian Panait, s-a sinucis pe 10 aprilie 2002, pentru că se credea că refuzase să își acuze un coleg de încredere, care dăduse de bucluc pentru că îl arestase pe fiul fostului prefect de Bihor. Năstase a participat la funeraliile acestuia, dar după numai câteva săptămâni ministerul a insistat că Panait își luase viața pentru că era «schizofrenic», nu ca urmare a presiunilor exercitate asupra lui ca să închidă cazul". (Excluderea din PSD pe 12 octombrie 2002 a patru parlamentari care atrăseseră atenția asupra unor posibile acte de corupție comise de niște colegi de partid, avertizând cu privire la o soartă similară și pentru alții care au fluierat în biserică, descrie probabil cel mai bine atitudinea lui Năstase față de corupție.)

Acțiunea brutală a PSD de a subordona și controla toate domeniile vieții publice – și pe alocuri chiar și ale vieții private – au fost favorizate și de inexistența unei opoziții eficiente. "Slăbiciunea crescândă a opoziției democratice din România – lămurește Tom Gallagher și acest aspect al guvernării patronate de Ion Iliescu și controlate până la ultimul detaliu de Adrian Năstase – înseamnă că există o monitorizare foarte redusă a acțiunilor guvernului. Vârful de lance al fostei coaliții, PNȚCD, s-a destrămat efectiv în 2001. După ce în 2000 a ratat intrarea în Parlament, el l-a desemnat pe Andrei Marga, rectorul Universității din Cluj, cu mandatul de a relansa partidul, însă acesta și-a păstrat rectoratul universitar și nu a reușit să consacre destulă energie sarcinii primite. Pe 6 iulie el și-a transmis demisia prin fax, plângându-se că eforturile sale de revitalizare a partidului îi fuseseră blocate de rivali (...) Umilitorul sfârșit al eforturilor lui Marga de a relansa PNȚCD a fost de natură să submineze ulterior credibilitatea intelectualilor care au dorit să joace un rol progresiv în politică. Există foarte puțini gânditori marcanți, cu prezențe semnificative în periodice și în presa cotidiană, care să poată fi amplu citați în anii care vor urma. Prea puține figuri proeminente ale societății civile sunt dornice să lanseze dezbateri asupra unor chestiuni cum ar fi modul de îmbunătățire a sistemului educațional și modalitatea de protejare a românilor vulnerabili în fața efectelor negative ale aderării la UE (...) Însă UE a continuat să încurajeze tot mai mult România, în ciuda admonestărilor publice despre încetineala procesului de reformă. Un puternic consorțiu de state comunitare dorește acum ca România să se integreze în UE în 2007, chiar dacă termenii în care se va realiza aderarea vor trebui flexibilizați. România va fi tot mai mult evaluată nu în conformitate cu propria capacitate de a îndeplini condițiile de integrare, sau de a putea concura efectiv cu alți membri UE, ci după alt set de criterii. Nu este deloc o coincidență faptul că cei mai insistenți susținători – Marea Britanie, Italia și Spania – sunt totodată statele UE care au acordat cel mai mare sprijin țelurilor militare urmărite de președintele Bush în Orientul Mijlociu". Așadar, un "consorțiu de state" sprijină aderarea României la UE, nu pentru că țara noastră ar fi reușit să se rupă definitiv de comunism și de toate consecințele lui, nu pentru că ar fi înfăptuit reformele politice, economice, sociale, și nu în ultimul rând morale, care să o îndreptățească să se alinieze celorlalte state din UE, ci pentru că poate fi utilă într-o anumită conjunctură internațională. O dovadă de revoltător cinism politic, pe care Tom Gallagher îl amendează cu blândețe, mulțumindu-se să-i semnaleze doar consecințele: "Vor trece ani, poate chiar decenii, înainte ca UE să își revină din indigestia acută care va apărea pe măsura înghițirii de noi membri cu dificultăți grave. Abia atunci va fi posibilă revenirea la țelurile federaliste ale părinților fondatori ai UE".

Ultimul capitol al cărții lui Tom Gallagher, din care reproducem partea finală, este intitulat "Concluzie". O sinteză a aprofundatului studiu asupra României de la comunism încoace, menit să le explice celor care vor să afle cum se înfăptuiește *Furtul unei națiuni*:

"Marxism-leninismul, așa cum a fost practicat de Ceaușescu, și dorința de îmbogățire a succesorilor postcomuniști au lăsat în urmă un vid moral în România. Țara a devenit o junglă politică și economică, în care cel mai puternic supraviețuiește. O mulțime de tehnici au fost create pentru a submina democrația în mod subtil și pentru a lăsa averea statului în câteva mâini. Simțul datoriei sociale față de cel mai slab din societate se diminuează rapid. Foarte puțini reprezentanți ai opoziției democrate și chiar ai societății civile sunt capabili să dea formă unei idei care să descrie un viitor economic stabil pentru întreaga societate. În schimb, așa cum niște pasageri descurajați așteaptă să fie salvați de pe o navă care se scufundă încet, ei așteaptă bunăvoința corpului de salvare al UE, care nu percepe urmările dăunătoare pe care unele dintre exigențele sale cheie le poate avea asupra României.

Incapacitatea încheierii procesului anevoios de ieșire a României din comunism pune probleme reale în ceea ce privește stabilitatea Europei, iar ea nu mai reprezintă doar o preocupare internă și nici măcar una balcanică. Va fi o ironie a sorții dacă rezultatul esențial al angajamentului UE față de România se va dovedi până la urmă acela de a consolida de fapt puterea elitei conducătoare, care s-a regrupat după căderea comunismului, în 1989. Dacă se va întâmpla acest lucru, UE va consolida tradițiile istorice și metodele care au făcut România sinonimă cu proasta guvernare de-a lungul celei mai mari părți din istoria sa".

✝ Dr. ION TOLAN

Născut la 22 ianuarie 1922 în com. Veștem, jud. Sibiu, a urmat Liceul "Gh. Lazăr" din Sibiu, absolvit în 1940, după care s-a înscris la Școala de Ofițeri de Aviație, devenind pilot de vânătoare și participând cu abnegație la războiul antibolșevic. Pentru faptele sale de arme, a fost decorat cu Virtutea Aeronautică. La sfârșitul războiului, părăsește cadrele armatei și urmează Facultatea de Medicină la Cluj (unde a funcționat apoi ca medic la clinica universitară). Încă din studenție s-a căsătorit cu o colegă de studii, Lulu Iliescu, cu care a avut un băiat, Dan, care a îmbrățișat la rândul lui cariera medicală.

În 1979 s-a exilat în Germania, unde a continuat să funcționeze ca medic, până la pensionare. A reușit pretutindeni să se facă apreciat și respectat, a păstrat până la capăt o linie de înaltă rectitudine și i-a fost dat să moară anul acesta în Spania (la Calpe, unde de la o vreme obișnuia să locuiască o bună parte din an) chiar în ziua în care, cu 59 de ani în urmă, primise Sfânta Taina a Cununiei: pe 1 septembrie. A fost înmormântat pe 15 septembrie, la ora 12.30, în cimitirul Bockenheimer din Frankfurt am Main, fiind petrecut pe ultimul drum de rude și prieteni din Germania și din România. Dumnezeu să-l odihnească în pace.

(G. C.)

Cum se inventează o minoritate

ATTILA – NAŞUL MOLDOVENILOR!

În revista *National Geographic* ceangăii sunt prezentaţi drept descendenţi direcţi ai lui Attila, „Biciul lui Dumnezeu"!

"De câţiva zeci de ani, ceangăii, locuitori catolici ai părţii vestice a Moldovei, fac obiectul controversei între unguri şi români, în ceea ce priveşte originea lor, dialectul pe care îl vorbesc, cultura şi tradiţiile, apartenenţa etnică. Cu toate acestea, originea ceangăilor rămâne încă o enigmă", susţine istoricului francez Jean Nouzille. Într-un stil mai mult jurnalistic decât academic, prestigioasa publicaţie National Geographic *i-a descris luna trecută pe ceangăi drept urmaşii lui Attila, într-un amplu articol. "Timp de mai multe secole, geografia şi politica au izolat populaţia de ceangăi din România – pretinşi moştenitori ai lui Attila. [...] După spusele lor, sunt descendenţi direcţi ai Hanului Attila – o legătură cu obârşia nomadă a majorităţii rezidenţilor din Europa, o fereastră către originile asiatice a ceea ce noi considerăm azi civilizaţia occidentală", scrie* National Geographic *în articolul "In the shadow of Attila".*

Românii catolici din Moldova

Populaţia catolică din Moldova cunoscută sub numele de *ceangăi* nu este omogenă. Ea este dispersată în masa populaţiei moldoveneşti. Sociologii şi istoricii afirmă că cea mai mare parte a ceangailor este concentrată în regiunea oraşelor Roman (grupul de nord) şi Bacău (grupul de sud). Ei poartă costumul naţional românesc şi cea mai mare parte a lor vorbeşte o limbă română specifică Transilvaniei.

Ţinând cont de limbă, tradiţiile şi moştenirea etnografică, este vorba de o populaţie provenită din românii din Transilvania. Chiar şi unii istorici unguri, precum Laszlo Mikecs, sunt de acord că ceangăii nu sunt secui. Pe valea Trotuşului şi a afluentului său Tazlău – plus o mică comunitate pe valea Siretului – există un alt grup de ceangăi, a căror limbă este foarte apropiată de cea a secuilor, ceea ce îndrumă către o origine secuiască a acestora. Limba le este însă amestecată cu cuvinte româneşti. Au aceleaşi costume şi un mod de viaţă asemănător cu cel al secuilor. În prezent, sunt bilingvi, vorbind şi dialectul lor, şi limba română. Trăiesc în aproximativ 30 sate, amestecaţi cu românii.

Probe de sânge din 1944

Ceangănii nu sunt disputaţi doar de români sau maghiari, existând mai multe variante privind originea lor. S-a vorbit chiar despre descendenţa ceangăilor din pecenegi. Nicolae Iorga, deşi această ipoteză nu este confirmată de cercetări, spunea că erau urmaşii unor vechi populaţii turcice stabilite în Moldova înainte de sosirea ungurilor. Alţi cercetători au considerat că, asemenea secuilor, şi ceangăii puteau fi urmaşii hunilor. Sau că erau maghiari veniţi din regiunea celor cinci fluvii (*Etelköz*), dintre care trei au fost identificate în mod sigur (Nistru, Siret, Prut), celelalte putând fi Nipru şi Bug. În loc să urmeze drumul principal al migraţiei maghiare către Pannonia, au preferat să se instaleze pe văile Moldovei. În fine, nu a lipsit nici ipoteza originii dace a ceangăilor!

Biologul român Petru Râmneanţu a prelevat probe de sânge de la ceangăi şi, în 1944, a tras concluzia că aveau aceeaşi origine biologică cu românii. Afirmaţii care i-au atras puternice presiuni, în special din partea ministrului *Reich*-ului la Bucureşti, baronul Manfred von Killinger, care a obţinut retragerea din circulaţie a lucrării sale.

Mai ales după primul război mondial, anumiţi cercetători şi publicişti unguri au încercat să acrediteze ideea că ceangăii sunt maghiari. Un anume Andrei Veress a susţinut că ceangăii sunt cumani maghiarizaţi, iar Gyorffy Istvan a susţinut că ei sunt rămăşiţe ale ungurilor veniţi din Atelkuz. Cei mai mulţi, însă, nu s-au încurcat şi i-au declarat pe ceangăi de-a dreptul unguri.

Români secuizaţi

"Angajaţi într-o adevărată cursă a erorilor, istorici şi etnolingvişti unguri au susţinut şi mai susţin şi acum că ceangăii sunt maghiari românizaţi. Nimic mai adevărat. Dacă ar fi să acceptăm prin absurd o asemenea teză, ar însemna să admitem că ceangăii au fost românizaţi într-o zonă secuiască. Or, acest lucru a fost imposibil, căci, din câte se ştie, aici nu a existat nicicând un asemenea proces; dimpotrivă, românii au fost secuizaţi. Dacă ceangăii ar fi învăţat limba română de la moldoveni, cum pretind etnolingviştii unguri, atunci ar fi trebuit ca ei să vorbească o limbă română cu particularităţile zonei unde s-au aşezat. De bună seamă că nici vorbă de aşa ceva, limba pe care o vorbesc ei este limba română din locurile lor de baştină, de dincolo de munţi, din Transilvania, mai precis din aşa-zisa zonă a scaunelor secuieşti, pe care, aşa cum era şi firesc, s-au grefat şi unele influenţe moldoveneşti. S-ar putea obiecta, desigur, că o parte a ceangăilor vorbesc şi limba maghiară. Numai că acest lucru se explică prin cunoscuta şi recunoscuta disponibilitate a românilor de a învăţa şi vorbi cu uşurinţă limbi străine, chiar fără accent, ceea ce nu s-ar putea afirma în cazul ungurilor", susţin cercetătorii Cosmin Lucaciu şi Aurelian Teodorescu.

Ce înseamnă cuvântul *ceangău*?

Cercetătorii Cosmin Lucaciu şi Aurelian Teodorescu susţin, în lucrarea *Despre ceangăii din Moldova şi originea lor*, că acest etnicon a apărut târziu, în jurul anului 1780, fiind folosit de Petru Zold, un secui din părţile Harghitei şi fost misionar în Moldova. Doi cercetători maghiari, Bernat Munkacsi şi Aladar Ballagi, sunt de părere că denumirea de ceangău derivă de la verbul *csangani* – "a se corci". De aici şi cuvântul *csango* – "corcit". De aici, profesorul universitar Sabin Opreanu a tras concluzia, în 1932, că "românii noştri secuizaţi, de pe marginea Ciucului şi Trei Scaune, sunt numiţi până astăzi ceangăi, nu secui, arătându-se prin acest nume că sunt de neam străin". "Acest cuvânt – *ceangău* – are un sens peiorativ, vulgarizator, este limpede pentru oricine. Ce nu s-a observat – sau, mai bine zis, nu s-a vrut să se observe – este că rostul lui adevărat era acela de a disocia, de a delimita pe românii secuizaţi de secuii propriu-zişi. Şi încă ceva: ar fi greu de crezut că ceangăii înşişi şi-au spus ceangăi, adică *corcituri*, de vreme ce ei se consideră, în marea lor majoritate, români de religie catolică", scriu Cosmin Lucaciu şi Aurelian Teodorescu.

Ocară sau mândrie?

Demn de menţionat este că, dacă îi spui unui moldovean ceangău, rişti să rămâi fără dinţi, acest cuvânt fiind perceput ca o jignire, ei declarându-se români. Pe de altă parte, o foarte mică minoritate de ceangăi care se consideră maghiari sunt mândri de acest nume.

Florian BICHIR

☛

De altfel maghiarii au o altă teorie, susţinând că acest cuvânt provine din *elcsangal* şi înseamnă "a hoinări", a se desprinde de ceilalţi. Teoria maghiară susţine că maghiarii din Transilvania foloseau cuvântul *csango* pentru denumirea ungurilor care s-au desprins din maghiarime şi trăiesc departe de ea.

Într-o scrisoare din 1766, Péter Zöld spunea că acest termen a fost adoptat de către savanţii unguri pentru a desemna limbajul hibrid (*chango-beszéd*) al celor care vor fi numiţi de către unguri, după dialectul lor, ceangăi (*csangok*). El adaugă că ceangăii sunt bilingvi, dar că poartă un costum românesc. Din cauza apartenenţei lor la religia catolică, erau numiţi "unguri" de către populaţia Moldovei. La rândul său, Dumitru Martinaş spunea că "toţi catolicii din Moldova percep termenul de ceangău ca pe un supranume, care le-a fost dat de către străini. Cuvântul *csango* nu este de origine română, ci ungară. În consecinţă, ei [ceangăii] îi percep pe unguri ca pe nişte străini".

O legendă atât de iubită de maghiari susţine că acest cuvânt ar proveni de la tălăngi (*csengo*), iar ceangăii erau denumiţi „oamenii cu clopote" (*csengos*). O legendă de toată minunea, care „demonstrează" că românii din Moldova nu aveau, chipurile, nici animale, nici tălăngi, fiind la fel de uimiţi la apariţia acestora precum băştinaşii din America la vederea cailor lui Columb!

Sondaj: doar 0,5% ceangăi

Conform recensământului din 7 ianuarie 1992, în cele opt judeţe ale Moldovei, din cei 276.650 de locuitori care s-au declarat catolici, 267.739 se consideră de naţionalitate română, 6.747 maghiari, iar 2.165 ceangăi. De altfel, numărul celor care se declară ceangăi este în scădere: 23.000 în 1930, 4.258 în 1977 şi 2.265 în 1992. În acelaşi timp, numărul catolicilor din Moldova a crescut de la 109.953 în 1930 la 267.731 în 1999. "Conform rencensământului din 2002, în judeţul Bacău s-au declarat 947 de ceangăi şi 4.523 de maghiar, iar în municipiul Bacu 108 ceangăi şi 198 de maghiari, ceea ce înseamnă circa 0,64%", ne-a declarat d-l Vilică Munteanu, directorul Arhivelor Statului.

Conform unui sondaj realizat de Universitatea Bucureşti şi Centrul de Sociologie Urbană şi Regională (CURS), în perioada 24 martie – 3 aprilie 2002 doar 0,5% din cei intervievaţi se declară "ceangăi". Sondajul a fost realizat pe un eşantion reprezentativ de 1.056 persoane, în 33 de sate din Moldova, grupate în 18 comune din judeţele Bacău, Neamţ, Iasi şi Vrancea. La recensamantul din 1992 au fost înregistraţi 245.137 de credincioşi de religie romano-catolică în Moldova, dintre care 233.632 s-au declarat de origine română. Potrivit sondajului, 93 % dintre cei intervievaţi s-au declarat ca fiind români 5,5 % maghiari şi doar 1,5 % de altă naţionalitate, din care 0,5% "ceangăi". Din eşantionul studiat, 80 % se consideră români de religie catolică şi doar 8 % maghiari de origine catolică. Deşi 49 % dintre cei care se declară români cunosc limba "ceangăilor", în familie o vorbesc doar un procent de 27,4 % dintre aceştia. Dintre cei care se declară maghiari, 33 % cunosc limba "ceangăilor", vorbind-o în familie în proporţie de 12 %. Sondajul arată că 97 % dintre cei chestionaţi doresc ca procesul de învăţământ să se desfăşoare în limba română, în timp ce 2% se pronunţă pentru limba maghiară.

Cum se inventează o minoritate

Dacă lucrurile erau liniştite, după 1990, după cum acuză reprezentanţii "ceangăilor" români a început o luptă violentă. În paralel cu căutarea furibundă a originii presupusei minorităţi a "ceangăilor", s-a recurs la maghiarizarea directă a acestei populaţii. "Invocându-se legislaţia referitoare la protecţia minorităţilor, s-a declanşat o nouă campanie de revendicare a comunităţii catolice din Moldova ca fiind «componenta cea mai estică şi de sorginte arhaică a naţiunii maghiare». A venit acum rândul unei noi generaţii de «apostoli ai maghiarimii» să-şi încerce forţele şi metodele pe spatele comunităţii noastre. Au luat naştere astfel de asociaţii pro-maghiare, egale ca număr cu suma membrilor lor, care în pofida faptului că nu au obţinut nicicând delegarea comunităţii catolice din Moldova, au început să vorbească în numele ei în faţa instituţiilor româneşti, a forurilor europene şi a Bisericii Catolice", spune Gheorghe Bejan, preşedintele Asociaţiei Romano-Catolicilor "Dimitrie Mărtinaş".

După 1990, tinerii ceangăi – între 100 şi 200 de persoane – încep să fie, organizat, educaţi în şcoli maghiare din secuime şi din Ungaria. Cu ajutorul UDMR-ului, se înfiinţează "Cercul Limbii Maghiare" urmat, rapid, de "Asociaţia Maghiarilor Ceangăi din Moldova" – asociaţie de "apărare a intereselor politice ale ceangăilor moldoveni". Apar, tot acum, primele tentative de înfiinţare a unui sistem paralel de învăţământ în limba maghiară. Tot în 1990 debutează, la Sf. Gheorghe, publicaţia *Moldvai Magyarsag*, flancată de revista *Mi magunkrol*, cu aproximativ aceeaşi tematică. Festivalurile "ceangăieşti" patronate de UDMR, devin o constantă în peisaj, iar o asociaţie culturală italiană – "Amicii ceangăilor" – a inventat chiar un drapel "ceangăiesc" inspirat de cel unguresc: pe fondul acestuia apare un cerc galben şi sub el un vultur cu aripile desfăcute!

Scandal la Răcăciuni

Cu toate semnalele trase atât de Episcopia Romano-Catolică de la Iaşi, cât şi de Asociaţia "Dumitru Martinaş" sau de Academia Română, s-a intensificat în zona romano-catolicilor din Moldova ofensiva de maghiarizare a acestora. Burse acordate copiilor care vor să înveţe în maghiară, ajutor alimentar pentru familiile sărace care contra acestuia se declară maghiari, excursii în Ungaria, toate acestea pentru "a cumpăra identitatea a cât mai multor români din zonă". Reprezentanţii românilor "ceangăi" din zonă acuză politica de maghiarizare forţată, care nu de puţine ori duce la apariţia unor conflicte deschise. Astfel, pe 23 mai 2005 autorităţile maghiare au inaugurat o şcoală maghiară în comuna băcăuană Răcăciuni, manifestare ce a dat ocazia unor reale conflicte între români şi ... români. Evenimentul, la care au participat soţia preşedintelui maghiar Madl Dalma, ambasadorul Ungariei la Bucureşti, Janos Tereny, şi preşedintele executiv al UDMR, Csaba Takacs, a constat în punerea pietrei de temelie a şcolii cu predare în limba maghiară din Răcăciuni, o iniţiativă a Asociaţiei Ceangăilor din România, care de altfel a ales şi sediul pentru instituţia de învăţământ: unul situat în câmp, în mijlocul unui lan de grâu, fiind cumpărat contra sumei de 87.000 de euro. La ceremonie au mai vrut, însă, să participe un grup de tineri români (cu un steag al României şi un *banner* pe care era inscripţionat: "Noi suntem români"), cărora li s-a interzis însă accesul. "Noi am pornit de la nişte principii serioase. Am considerat că o asemenea şcoală nu-şi are locul într-o comună unde populaţia majoritară este alcătuită din români", ne-a spus acest grup de tineri catolici, angajaţi ai Fundaţiei "Sfântul Ioan Calabria" din aceeaşi comună. Ionuţ Cici şi Sebastian Unguru au adăugat, totodată, că nu aveau vreo intenţie să se manifeste în vreun chip, ci au vrut doar să fie prezenţi acolo cu tricolorul românesc şi cu *banner*-ul "într-o mare de culori verde, alb şi roşu".

"Fabrică de maghiari"

Asociaţiile româneşti sunt deranjate fiindcă Asociaţia Ceangăilor Maghiari din Moldova (ACMM) a pus în practică un alt proiect, "Fii naşul unui copil ceangău", care, susţin ei, nu reprezintă decât o altă născocire în procesul violent de maghiarizare a ceangăilor. "Contra sumei de 30.000 de forinţi pe an, orice maghiar poate deveni naşul unui copil ceangău. Naşii ar trebui să le asigure finilor ce studiază limba maghiară în Moldova 30.000 de forinţi pe un an de învăţământ, adică 4,5 milioane de lei pentru fiecare copil. Cheltuielile pentru un elev ceangău ce studiază într-un liceu de pe Pământul Secuiesc au fost estimate la 18 milioane de lei pe an, adică 120.000 de forinţi", scria cotidianul *Udvarhelyi hirado* din Odorheiul Secuiesc. Liderii ACMM susţin că învăţământul în limba maghiară "împiedică dispariţia ramuei estice a naţiunii maghiare", iar acest învăţământ este sprijinit de Ministerul Patrimonial Cultural Naţional Maghiar, care a alocat 18 milioane de forinţi, iar Ministerul ungar al Învăţământului – 14 milioane de forinţi, anume pentru sprijinirea "învăţământului în maghiară al ceangăilor". Asociaţiile româneşti consideră că prin ademenirea copiilor unor familii sărace de ceangăi cu oferirea de burse are loc o adevărată maghiarizare, iar procesul este asemănat cu... „o fabrică de unguri"!

„Nu forţăm pe nimeni"

Silvia Roca, preşedinta Asociaţiei Ceangăilor Maghiari din Moldova (ACMM) susuţine că în Moldova trăiesc circa 60.000 de ceangăi, adică maghiari. "Nu toţi s-au decalrat ceangăi, dar iată la alegerile locale la nivelul Bacăului UDMR-ul a avut 6.000 de voturi, care nu se regăsesc în rencensământul populaţiei. E într-adevăr un semn de întrebare de ce nu se declară, dar să nu uităm că ani de zile nu au avut nici liturghie şi nici şcoală în limba maternă, iar la mijloc este vorba de un proces de asimilare de secole. Eu cred că ceangăii sunt maghiari. Să spui că s-au maghiarizat în Moldova e absurd, iar dacă au fost persecutaţi în Ardeal, de ce să vină aici şi să-şi ia o altă identitate?!", susţine Silvia Roca, care a ţinut să ne spună că numele său provine din maghiară şi înseamnă "vulpe", neavând nici o legătură cu termenul de rocă (piatră).

ACMM, care are 1060 de membri înscrişi, susţine că nu duce o politică de maghiarizare. "Noi nu forţăm pe nimeni. Cine vrea să se declare maghiar o face, cine nu, nu. Cine îşi asumă identitatea, foarte bine; cine nu să fie sănătos!". "Eu nu înţeleg de ce naţionaliştii români sau forţele de dreapta, să le spun aşa, doresc drepturi pentru aromâni, pentru românii din Basarabia, de fapt pentru toţi românii minoritari, dar când vine vorba de noi, nici nu vor să audă! Adică judecă cu două măsuri. Nu se observă cât de mult seamănă situaţia noastră cu cea a aromânilor, iar Ministerul Învăţământului din România oferă burse acestora. De aceea, noi nu colaborăm nici cu forţele de dreapta din Ungaria. Trebuie să se înţeleagă că limba ceangăiască este un dialect al limbii maghiare, aşa cum există graiul aromân, cel bănăţean, cel istro-român, meglemoromân etc. Noi vrem ca în secolul XXI să avem dreptul la identitate, să facem ceva pentru ceangăi, pentru supravieţuirea dialectului nostru", ne-a mai spus Silvia Roca.

„La Aiud, loc de întemnițare și exterminare, comuniștii au îngropat, în cimitirul denumit de localnici «Râpa Robilor», elita rezistenței românești. Înmormântarea deținuților se făcea noaptea, pe întuneric, fără să li se pună cruce la căpătâi. Aici, unde morții sunt neidentificați, de multe ori azvârliți în gropi comune, numai crucile acestui monument le vor veghea somnul", suna anunțul sobru al regretatului Gheorghe Brahonschi, în 1992, când s-au început, fără nici un sprijin oficial, lucrările la cel mai de seamă monument închinat victimelor rezistenței anticomuniste din România.

Și în acest an, ca în fiecare toamnă, de ziua Înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie), s-au adunat la Aiud camarazi și urmași ai celor căzuți în prigoane. Impresia a fost mai puternică decât în alți ani, căci biserica interioară a fost împodobită după rânduială, iar în jurul monumentului prinde contur un întreg ansamblu memorial și monahicesc, atât prin strădania câtorva filiale ale A.F.D.P.R., cât și prin binecuvântata implicare a Mănăstirii "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" de la Petru-Vodă, în speță a neobositului stareț și duhovnic Iustin Pârvu.

Pentru cei ce nu s-au putut deplasa la locul de comemorare, dar au inima alături de frații de luptă și de credință, prezentăm în cele ce urmează un scurt ***remember*** *al ridicării monumentului și ansamblului comemorativ de la Râpa Robilor, ilustrat cu fotografiile cele mai recente.*

fost destul de încăpători pentru a cuprinde toate plăcile cu nume (au fost mii de morți!), drept-care o parte au fost montate în osuarul alăturat. Listele sunt însă incomplete. Instituțiile „abilitate" ale statului nu au catadicsit nici până azi să desferece arhivele și să aducă la cunoștința națiunii române numele *tuturor* celor morți sub prigoana comunistă, ba chiar au obstrucționat repetatele tentative în acest sens ale supraviețuitorilor, dovedind mai degrabă o complicitate pasivă cu foștii opresori. Această tristă și gravă „conspirație a tăcerii" se vădește și în aceea că, așa cum am putut constata la fața locului, statul a găsit bani să renoveze pușcăria, dar nu și să sprijine sau mediatizeze monumentul victimelor, iar aiudenii înșiși n-au habar de semnificația memorialului apărut în coasta urbei, ba mulți dintre ei îi și ignoră existența...

Memorial și biserică

De praznicul Înălțării Sfintei Cruci, la 14 septembrie 2000, a avut loc slujba de sfințire a mausoleului de la Aiud, săvârșită de Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, împreună cu un sobor de preoți ortodocși și greco-catolici, toți trecuți pe la Aiud și prin alte temnițe comuniste. Asistența a fost numeroasă (supraviețuitori ai temnițelor, urmași ai celor căzuți, fețe bisericești, oameni de presă și de cultură etc.), dar din nefericire n-au putut fi de față și cei ce și-au pus tot sufletul la temelia impunătorului memorial: inițiatorul proiectului, deținut politic timp de 17 ani, inginerul Gheorghe Brahonschi (m. 1997), și autorul proiectului, arhitectul Anghel Marcu (m. 1998). După dispariția celor doi, cea care a vegheat finalizarea lucrărilor, cu sprijinul filialelor din Sibiu și Alba ale Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, a fost d-na Maria Brahonschi, văduva lui Gh. Brahonschi, la rândul său trecută prin închisorile politice de femei.

Crucea suferinței românești

Dominând „Râpa Robilor", în a cărei poală, pe gropile celor uciși în temnițe, comunismul amenajase... cocini de porci, masivul edificiu memorial ridicat între 1992-1999 (și încă nefinisat în întregime) te face să te cutremuri dinaintea profundei lui semnificații, deopotrivă *creștine* și *naționale*: două rânduri de cruci mai mici, îngemănate, poartă pe brațele lor interioare o cruce uriașă, *crucea suferinței românești*. În interior, pe pereții incintei-capelă, de-a lungul treptelor care coboară spre Sfânta Masă a Altarului, străjuiesc plăcile de marmură albă pe care sunt înscrise numele deținuților politici morți în închisoare. Pereții capelei n-au

Osuarul

Sfântul Altar din monumentul - biserică

"Pe mărturisitorii cei aleşi ai lui Hristos, podoaba Bisericii noastre, pe cei ce în temniţă chinuri şi batjocuri au răbdat, pe ostaşii cei adevăraţi ai Domnului, care cu puterea Sfintei Cruci ruşinare slujitorilor satanei au adus şi în ceruri se roagă pentru noi, pe aceştia cu dorire multă să-i lăudăm, zicând: *Bucuraţi-vă, Sfinţilor Mărturisitori, care în temniţe Golgota neamului românesc aţi suit!*" (*Acatistul sfinţilor români din închisori* – Condac 1)

Oseminte de martiri

În cuvântul rostit cu acel prilej, Î. P. S. Bartolomeu a spus, între altele: „Iată, am venit să sfinţesc acest prestol realizat prin grija deosebită a Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din Sibiu. [...] Şi am făcut sfinţirea după ritualul întreg, socotind că este bine ca această masă să nu fie doar un simbol, un jertfelnic pe care să se oficieze doar parastase, ci, cel puţin din când în când, să se săvârşească pe ea şi Sfânta Liturghie. Pentru aceasta este nevoie de o sfinţire specială. În piciorul Sfintei Mese am aşezat Sfinte Moaşte ale unui martir – în acest loc al martirajului – şi documentul care s-a citit în faţa fraţilor voastre, şi care rămâne aici, sub pecete, atât cât va dura acest jertfelnic şi cât va dura acest monument. [...] În numele lui Dumnezeu şi în numele morţilor noştri, vă mulţumesc tuturor celor ce aţi jertfit şi aţi ridicat acest monument memorial, celor ce aţi zidit acest jertfelnic pe care astăzi s-a săvârşit, pentru întâia oară, Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur".

De veghe la Râpa Robilor

Aşadar, monumentul de la Râpa Robilor nu este doar „mormânt al celor fără de morminte" şi simbol al rezistenţei jertfelnice împotriva comunismului, ci o adevărată biserică a „celor prigoniţi pentru dreptate", aşa cum stă scris pe frontispiciu, „că a lor este împărăţia cerurilor". Dar pentru ca în acest sfânt locaş Liturghia să nu fie oficiată numai „din când în când", o altă figură luminoasă a Bisericii strămoşeşti, Protosinghelul Iustin Pârvu de la Petru-Vodă (fost deţinut politic, ca şi ierarhul de la Cluj), a luat iniţiativa construirii, alături de maosoleu, a unei clădiri-anexă, cu menire de „arhondaric", în care, după spusa cuviosului stareţ, „vor locui zi de zi, cu binecuvântarea noastră, după rânduiala călugărească, câţiva tineri călugări ai sfintei noastre mănăstiri, ce se vor îngriji de mausoleu şi de mormintele de la Râpa Robilor, slujind zilnic slujbele şi rugăciunile de pomenire a celor ce şi-au jertfit viaţa pentru Hristos şi pentru neamul românesc". Clădirea-anexă a fost terminată de curând, iar veghetoare permanente au ajuns să fie în cele din urmă un grup de maicuţe tinere, care şi-au luat cu dăruire sarcina în primire.

Cu toate că autorităţile au pus mai degrabă beţe în roate, iar protopopul locului este îngrijorat că permanentizarea unui astfel de aşezământ mănăstiresc ar putea face concurenţă parohiilor locale, lucrările au fost duse la bun sfârşit, iar viitorul pare plin de făgăduinţe. D-l Tudor Stănescu (fost deţinut politic, trecut pe la Piteşti şi Aiud, o vreme supraveghetor al ansamblului memorial) nu mai pridideşte să explice, printre mulţi alţii, că soluţia propusă de Părintele Iustin este singura care poate asigura buna pază şi întreţinere a monumentului, precum şi cinstirea cuviincioasă a martirilor, altminteri totul riscând să rămână de izbelişte o dată cu trecerea vremii. Se aşteaptă numai ca ierarhul locului, Î. P. S. Andrei Andreicuţ, care în ultima vreme a studiat îndeaproape martirajul creştin din închisorile politice româneşti, să dea binecuvântarea oficială noului schit.

Casa parohială din vecinătatea monumentului

De la Mărăşeşti la Aiud

D-l Gabriel Constantinescu, directorul *Puncte cardinalor*, a pus mai demult în lumină semnificaţia complexă a mausoleului, printr-o interesantă comparaţie cu cel de la Mărăşeşti, dar şi-a exprimat în repetate rânduri o anume amărăciune, pe care o resimt din ce în ce mai mult toţi supravieţuitorii luptei anticomuniste, atâţi câţi au mai rămas: „Concepţia arhitecturală a Mausoleului de la Aiud este comparabilă cu cea care i-a însufleţit pe autorii Mausoleului de la Mărăşeşti, înălţat în memoria celor ce au căzut pentru înfăptuirea României Mari. Dar spre deosebire de Mausoleul de la Mărăşeşti, care glorifică victoria şi pe cei ce au dobândit-o cu sacrificiul vieţii lor, Memorialul de la Aiud este închinat *suferinţei*. Un templu al durerii, în care cele şapte perechi de cruci îngemănate simbolizează martiriul fraţilor de luptă – fraţi prin moarte, nu prin naştere. Deasupra lor se întinde crucea grea a destinului unui neam care a îndurat timp de o jumătate de secol umilinţele şi suferinţele celei mai cumplite tragedii istorice a secolului 20: teroarea comunistă. Ca şi la Mărăşeşti, Mausoleul de la Aiud a fost conceput atât ca locaş de închinăciune şi de reculegere, cât şi ca necropolă pentru osemintele celor căzuţi. Dar, în timp ce pentru a ajunge la osuarul de la Mărăşeşti, trebuie să urci, urcuş care simbolizează drumul spre victorie, la Aiud trebuie să cobori treptele suferinţei. În osuarul de la Mărăşeşti se odihnesc rămăşiţele pământeşti ale multor ostaşi români. România Mare a ştiut să-şi cinstească eroii! Osuarul de la Aiud găzduieşte încă puţine oseminte. Nici România lui Ion Iliescu, nici cea a lui Emil Constantinescu, nici cea a lui Traian Băsescu nu s-au învrednicit să identifice locurile unde au fost azvârliţi fără cruce cei morţi în temniţele şi în lagărele de muncă ale celui mai criminal regim politic din istorie".

Toate câte s-au temeluit şi s-au rânduit până astăzi, chiar pe acest fond de indiferenţă (iar uneori şi de subsecventă ostilitate), ne îngăduie însă speranţa că memoria jertfelor va rămâne vie şi că adevărul va ieşi la iveală până la capăt, cu toate urmările de cuviinţă. Această odisee a Crucii transfigurează epopeea istorică a neamului românesc şi pune mai presus şi înainte de toate credinţa în Hristos – zălogul oricărei biruinţe şi oricărei împliniri. De cine ne vom teme câtă vreme "cu noi este Dumnezeu"?

Răzvan CODRESCU

"TOAMNA" MUCENICILOR

PREDEAL

În 1940, înainte de ocuparea Ardealului de Nord de către trupele horthiste, au fost în mare grabă deshumați cei 44 de legionari asasinați mișelește în noaptea de 21 spre 22 septembrie 1939 și azvârliți într-o groapă comună. Ei au fost reînhumați la cimitirul din Predeal, unde tot atunci au fost reînhumate și cadavrele celor 32 de legionari uciși, în aceeași noapte românească „a cuțitelor lungi", în lagărul de la Vaslui. După 1989, în acest cimitir, pe locul unde au fost identificate mormintele respective, s-a ridicat o impunătoare troiță neagră, unde în fiecare toamnă vin să se roage și să cinstească memoria celor uciși urmașii lor de sânge sau de crez românesc. Parastasul din acest an s-a săvârșit în a doua jumătate a lunii septembrie, cu aceeași asistență statornică și discretă.

Pe lângă pelerinajul și slujba de pomenire de la monumentalul memorial ridicat în vecinătatea închisorii de la Aiud, au avut loc în această toamnă și alte întâlniri și comemorări ale foștilor deținuți politici, devenite deja tradiție: la Miercurea Ciuc, Mislea, Târgșor, Predeal, Rm. Sărat, dar și dincolo de hotarele țării, unde încă mai rade flacăra vechiului exil anticomunist. Să facem câte un scurt popas în fiecare dintre aceste locuri de înfiorată cinstire, plecându-ne în duh dinaintea mucenicilor români ai secolului XX – lamura neamului nostru din ceruri.

(D. A.)

MIERCUREA - CIUC

Încă din 1991, la Miercurea Ciuc, închisoare unde sute de femei (majoritatea tinere, luate de pe băncile liceelor sau din amfiteatrele facultăților) au îndurat ani de-a rândul chinuri și umilințe inimaginabile, supraviețuitoarele au înălțat o frumoasă și impunătoare cruce de marmură, pentru cinstirea celor ucise în prigoană. Și în pragul acestei toamne, pe 6 august (în lumea tradițională, după zonă, toamna se socotea că începe fie după Schimbarea la Față – 6 august, fie după Sf. Maria Mare – 15 august), ca în fiecare an de la sfințirea monumentului, foste „pensionare" rămase încă în viață ale sinistrei pușcării au venit aici în pelerinaj, rugându-se, alături de numeroși localnici (și chiar de o parte din notabilitățile orașului), la parastasul oficiat de un sobor de preoți din partea locului. Păcat că Ciucul nu se bucură însă de pelerini la fel de numeroși ca Mislea, așa cum s-ar cuveni.

TÂRGȘOR

În ziua de 5 octombrie a. c., a avut loc, într-o sală de festivități din Ploiești, întâlnirea anuală a foștilor elevi care și-au petrecut o mare parte din tinerețe în închisoarea comunistă de la Târgșor, supranumită „Închisoarea Inocenților" (Constantin Iorgulescu). După ce și-au depănat amintirile comune, participanții s-au deplasat chiar la Târgșor, unde au depus flori și au aprins lumânări la troița ridicată la fața locului, tot prin comuna lor strădanie. Cu toții s-au rugat pentru sufletele „celor care nu mai sunt" și s-au cuminecat în nădejdea că noile generații românești vor ști să prețuiască și să ducă mai departe lupta generației lor mucenicite. Căci vai de neamul ai cărui tineri nu mai știu să lupte și să năzuiască!

RÎMNICU-SĂRAT

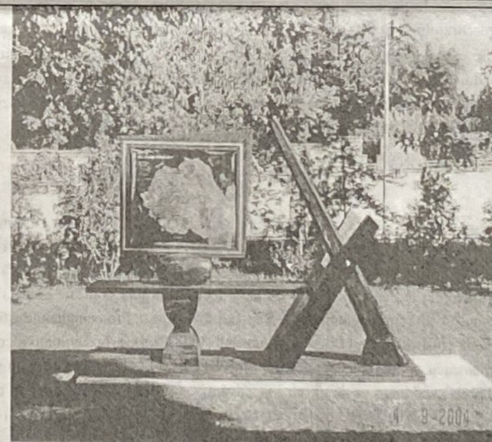
Tot în această toamnă au fost pomeniți și cinstiți după cuviință și camarazii de luptă și suferință ai celor din lagărele carliste de la Miercurea Ciuc și Vaslui: cei 19 mucenici ai Crucii și Neamului schingiuiți și uciși, tot în noaptea de 21-22 septembrie 1939, dar la Rm. Sărat, unde și mormintele lor sunt străjuite astăzi de o troiță ridicată după 1989, de supraviețuitori ai vechii Mișcări Legionare, dar și de tineri animați de același crez, în pofida ostilității ideologice cu care și lumea postcomunistă, conformată de aceeași mentalitate de stânga, continuă să privească epopeea mucenicească a „cruciaților secolului XX".

MISLEA

La Mislea, în jud. Prahova, prin strădania fostelor deținute politic din această cumplită închisoare de femei, funcționează astăzi un azil de bătrâni înzestrat cu un frumos paraclis închinat Nașterii Maicii Domnului (Sf. Maria Mică – 8 septembrie), amenajat chiar în fosta sală de ședințe a gardienilor de odinioară. Și anul acesta au fost prezente, la hram și la parastasul întru pomenirea celor ce s-au jertfit aici, foste deținute și foști deținuți politici, dar și tineri din împrejurimi și din întreaga țară, întărind nădejdea că jertfele nu vor fi niciodată uitate și că poporul român mai știe încă să-și cinstească mucenicii și mucenițele. Menționăm că pe 8 septembrie a. c. s-au împlinit și 8 ani de la fulgerătorul sfârșit al părintelui Constantin Voicescu (și el fost deținut politic), lovit de o mașină pe șoseaua București-Ploiești, chiar când se întorcea de la slujba ținută la Mislea. Veșnic vie să-i fie pomenirea!

THÔNEX- GENEVA

O adunare comemorativă, de cinstire a victimelor comunismului din România, a avut loc și în Elveția, la Thônex (Geneva), unde în urmă cu un an, pe 5 septembrie, prin strădania filialei A.F.D.P.R. de acolo, s-a sfințit, lângă biserica maramureșeană de lemn, un momument cu harta celor peste 200 de închisori din România bolșevizată, în care au pătimit sute de mii de români anticomuniști, iar zeci de mii au fost uciși, din 1948 și pînă în 1964. Executat în țară, monumentul de lemn, cu elemente brâncușiene, se adaugă altor câtorva monumente ridicate de-a lungul anilor de exilul românesc, atât în Europa, cât și dincolo de ocean, ca mărturii ale anticomunismului nostru esențial, triumfător, în cele din urmă, peste toate vitregiile istoriei.

✝ MIHAI FĂGET

Pe 4 august 2005 s-a stins din viața aceasta, cu aceeași discreție cu care a trăit, poetul **Mihai Făget**, dârz luptător anticomunist, deținut politic între 1953 și 1964.

Născut la 12 octombrie 1931 în com. Vladimiri, jud. Gorj, a urmat Școala Normală din Tg. Jiu, după care politrucii regimului comunist, abia instaurat cu sprijinul Armatei Roșii, l-au considerat un element de perspectivă, atât pentru că nu avea "antecedente politice", cât și pentru că avea "origine sănătoasă". Un singur lucru au omis cei care au văzut în Mihai Făget un posibil pion activ în procesul de edificare a noii orânduiri: faptul că *oamenii nu au numai "origine socială", ci și conștiință*. Trimis să urmeze cursurile unei școli de ofițeri, spre a deveni cadru al noii "Armate a poporului", îndoctrinată marxist-leninist și subordonată partidului muncitoresc, tânărul Mihai Făget n-a ezitat să-și exprime deschis dezacordul cu țelurile antinaționale pe care ar fi trebuit să le servească. În anul 1953 a fost arestat, anchetat de Securitate și supus unui simulacru de proces, prin care a fost condamnat la 12 ani de muncă silnică pentru "crimă de uneltire contra ordinii sociale". A trecut prin închisorile de la Brașov, Sibiu, Jilava, Cavnic, Gherla etc., fiind pus în libertate în urma decretului general de grațiere din 1964. După eliberare, s-a recalificat ca muncitor constructor, s-a recăsătorit și a avut o fiică (azi doctoriță în Craiova). Talentul poetic remarcabil al lui Mihai Făget (antologat de mai multe ori și în paginile *Punctelor cardinale*) s-a concretizat în trei volume (ce cuprind și pagini de proză memorialistică) apărute după 1989: *Lanțul asasinilor* (Craiova, 2000), *Ia-ți crucea ta și umblă* (Craiova, 2003 – cel mai bine îngrijit editorial, spre cinstea Editurii Agora) și *Al. O Teodoreanu – Păstorel – în "penumbră"* (co-autor: Florin Grigoriu, București, 2005) – ultimul sub egida Societății Scriitorilor Români.

A murit în urma unei afecțiuni hepatice și a fost înmormântat, pe 6 august a. c., în cimitirul craiovean Craiovița Nord. Dumnezeu să-l odihnească în lumina neînserată a Cuvântului.

(G. C.)

✝ CONSTANTIN I. VELESCU

În ziua de 3 octombrie 2005, a trecut la cele veșnice camaradul **Constantin Ioan Velescu**. Născut la 9 iunie 1920, în com. Traian, jud. Bacău, a urmat Liceul Comercial din Bacău, iar din 1939 s-a încadrat activ în marea luptă legionară, ca și frații lui, Virgil și Petru. În timpul prigoanei antonesciene, conducea unitatea C din Grupul F.D.C. „Ștefan Vodă" – Bacău. Încorporat în 1942 la Școala de Ofițeri din Bacău, va fi trimis pe front, iar ulterior decorat pentru eroismul său în lupta antibolșevică. După 23 august 1944, toți cei ce participaseră la tabăra legionară din com. Traian și au putut fi identificați de comuniști au fost vânați și întemnițați. Printre ei s-a numărat și Constantin Velescu, care a rămas însă neclintit în credința sa. S-a stins strop cu strop, după o lungă suferință. Dumnezeu să-l odihnească și să-l binecuvânteze cu dreaptă pomenire.

(Petre C. Baciu)

POVESTE „ELECTORALĂ” CU TÂLC

Demostene ANDRONESCU

Mulţi dintre prietenii şi cunoscuţii mei au fost surprinşi atunci când, în timpul campaniei electorale pentru alegerile prezidenţiale, eu l-am susţinut, „în felul meu”, pe Traian Băsescu. L-am susţinut atunci, mi-am manifestat satisfacţia după ce a câştigat şi a ajuns la Cotroceni şi, mărturisesc, încă mai am încredere în el, cu toate derapajele şi „boacănele” pe care le-a făcut şi continuă să le facă.

Nu voi mai înşira acum toate argumentele aduse în sprijinul opţiunii mele, ci mă voi mărgini doar să adaug, la cele deja enumerate la timpul respectiv, încă unul – care, recunosc, este subiectiv, chiar foarte subiectiv. În momentul în care d-l Băsescu a pătruns oarecum abrupt şi „nepoftit” în sferele înalte ale clasei politice româneşti (şi, cu osebire, în momentul în care şi-a anunţat candidatura pentru preşedinţie), mi-a venit în minte un personaj pe care, acum mulţi ani, eu l-am susţinut pe când se afla într-o situaţie asemănătoare, mutatis mutandis, cu cea a domnului Băsescu (şi fiind, ca şi acesta, un personaj foarte controversat)...

Eram în Jilava anului 1953. Mizerie cumplită. A fost, cred, cea mai neagră perioadă din întreaga istorie a acestei cumplite temniţe. Mizeria de pe urma tratamentului inuman impus de regulamentele criminale ale regimului penitenciar din epocă, precum şi de bestialitatea temnicerilor, era sporită acum de aglomerarea peste limita suportabilului a spaţiilor de încarcerare. Nu ştiu care era capacitatea optimă a Fortului 13, dar, după estimările noastre, el „găzduia”, la vremea aceia, de trei ori mai mulţi deţinuţi decât capacitatea lui maximă. Camera în care eram „cazat” eu, de exemplu, ar fi fi putut „găzdui”, în condiţii normale, cu multă bunăvoinţă, circa 40 de persoane; pe atunci erau însă îngrămădite acolo peste 120! Această aglomeraţie se datora atât arestărilor masive care se făceau în acea perioadă, cât, mai cu seamă, sistării lucrărilor la canalul de tristă amintire Dunăre-Marea Neagră. Fiind închisoare de tranzit, în Jilava poposeau, pentru perioade mai lungi sau mai scurte, foarte mulţi dintre zecile de mii de deţinuţi dislocaţi din lagărele de muncă de la canal. Aici ei erau triaţi şi pregătiţi pentru a fi trimişi spre închisorile de execuţie ori spre alte lagăre de muncă forţată (mine, mari şantiere de construcţii etc.).

În aceste cumplite condiţii, pentru a putea supravieţui (şi convieţui), era nevoie de o organizare strictă a activităţilor zilnice şi a vieţii în general. Erau îngrămădiţi în hrubele acelea oameni de toată mâna, de la „şuţi” de buzunare până la profesori universitari. Erau mulţi ţărani, muncitori, militari, intelectuali de toate rangurile, preoţi, înalţi prelaţi etc. De aici a plecat pe ultimul său drum monseniorul Vladimir Ghika şi tot de aici au fost scoşi şi duşi în celula condamnaţilor la moarte doi ofiţeri superiori. În această societate pestriţă, indivizii se grupau după anumite criterii: afinitate sufletească, origine socială, preocupări, vecinătate etc. Interesele tuturor acestor grupuri, precum şi interesele fiecărui individ în parte, trebuiau „armonizate” şi judicios gestionate. De aceea, fiecare celulă avea legile ei nescrise şi anumite cutume care trebuiau respectate cu stricteţe. Era, de exemplu, riguros reglementată întrebuinţarea tinetelor în care deţinuţii îşi făceau necesităţile fiziologice. Acestea nu puteau fi întrebuinţate decât la anumite ore şi numai după un program bine pus la punct. Doar în cazuri extreme ţi se permitea să întrebuinţezi tineta în afara programului. De asemenea, era reglementată şi supravegheată, cu grijă, împărţirea echitabilă a hranei, precum şi a apei de băut sau de spălat. Mai cu seamă în privinţa apei, reglementările erau foarte stricte: nimeni nu avea voie să facă risipă, nimeni nu avea voie să consume mai mult decât i se cuvenea. Şi aceasta mai ales vara, când nevoia de apă era mai mare.

Aceasta fiind situaţia, un rol important în viaţa comunităţii respective îl avea „şeful de cameră”. În penitenciarul Jilava din acea perioadă, „şefia de cameră” era o adevărată instituţie. Similară, aş putea spune, cu instituţia prezidenţială din lumea liberă. În primul rând, „şeful de cameră” era cel care făcea legătura între lumea noastră, a celor întemniţaţi, şi administraţia închisorii. El răspundea, în faţa administraţiei, de respectatrea regulamentelor de ordine interioară, iar în treburile dinlăuntru, de menţinerea ordinii şi de respectarea legilor şi cutumelor comunităţii. Tot el trebuia să medieze şi să aplaneze diferitele neînţelegeri şi conflicte dintre „locatari”, inevitabile în asemenea situaţii. Această din urmă sarcină îi era uşurată de faptul că printre deţinuţii politici nu prea se iscau conflicte majore sau scandaluri care să necesite intervenţia administraţiei. Calitatea de deţinut politic impunea o anume conduită, pe care până şi cele mai impulsive caractere sfârşeau prin a o adopta. Toţi se străduiau (şi majoritatea reuşeau) să-şi struneascā şi să-şi domine instinctele primare (care constituiau sursa principală a scandalurilor din coloniile penitenciare de drept comun). Foamea, îndeosebi, provoca un soi de nervozitate foarte greu de stăpânit. Îţi trebuiau multă voinţă şi exerciţii îndelungate de adevărată asceză pentru a putea domina acest instinct. S-a ajuns, totuşi, din acest punct de vedere, la adevărate performanţe. Unii dintre noi, dobândind un fel de imunitate la foame, practicau, în felul acesta, un soi de ascetism *sui generis*. Desigur, conflicte se iscau, totuşi, şi între noi, dar acestea erau minore şi uşor de aplanat, deoarece majoritatea erau „conflicte de idei”, provocate de păreri diferite în legătură cu anumite teme sau opţiuni puse în discuţie. Îmi amintesc că o problemă care a iscat mari controverse şi a ţinut multă vreme „capul de afiş” al disputelor din camera respectivă a fost... problema cruciadelor: cronologia acestora, numărul lor, la care dintre ele a luat parte Richard Inimă-de-Leu, finalitatea şi consecinţele lor istorice etc. De o dispută specială s-a bucurat, cu această ocazie, aşa-zisa „Cruciadă a copiilor”. A avut loc o astfel de cruciadă? Unii susţineau cu vehemenţă că da, alţii că nu-i decât o legendă ori o scornire literară, ca piesa *Cruciada copiilor* a lui Lucian Blaga. Cum s-a stins această dispută nu-mi mai amintesc. Probabil că de la sine, în locul ei iscându-se altele tot atât de aprige şi de „importante”.

Uneori aceste conflicte luau amploare şi degenerau în adevătate certuri, care, pentru a putea fi aplanate, necesitau intervenţia fie a autorităţii „şefului”, fie a vreunei autorităţi morale sau intelectuale din cameră, pentru că, aşa cum am pomenit deja, societatea de aici era foarte eterogenă. Majoritatea (mai mult de jumătate) era formată însă din intelectuali şi aceştia aveau o ascendenţă – şi morală, şi culturală – asupra celorlalţi. Mai ales că foarte mulţi dintre ei erau tineri legionari trecuţi prin şcoala aspră a „Frăţiilor de Cruce”, unde primiseră o educaţie austeră (care, în situaţia respectivă, îşi arăta din plin eficienţa).

În această comunitate exista şi o veritabilă „elită intelectuală”, formată din câţiva tineri deosebit de valoroşi, al căror lider de necontestat era Ovidiu (Puiu) Cotruş (nepotul poetului Aron Cotruş), care, la cei nici 25 de ani ai săi, avea o vastă cultură filosofică şi literară. Spirit enciclopedic, fusese studentul preferat al lui Blaga, iar după absolvire preparator la catedra de estetică a acestuia, de la Facultatea de Filosofie din Cluj. Din această „elită” mai făceau parte Radu Encica, medic de profesie, dar care avea şi o solidă cultură umanistă, fiind şi absolvent al Facultăţii de Filosofie, apoi fraţii Matei şi Ion Boilă, „analiştii politici” ai grupului, precum şi alţi câţiva, ale căror nume nu mi le mai amintesc.

Printre altele, Puiu Cotruş era un mare iubitor de poezie şi avea o memorie de-a dreptul fenomenală. Ştia pe dinafară zeci, dacă nu sute de poezii din marii poeţi ai literaturii române şi universale, pe care le-a pus generos în circulaţie în lumea închisorilor. Trebuie să amintesc faptul că în închisorile comuniste din România erau cu desăvârşire interzise atât cărţile, cât şi instrumentele de scris. Deţinerea în celulă a unui capăt de creion sau a unui petec de hârtie era considerată un adevărat atentat la „securitatea statului”. Cei asupra cărora se descopereau asemenea „bombe” erau cercetaţi de anchetatori special veniţi de la Ministerul de Interne, apoi aspru pedepsiţi. În lipsa cărţilor, în închisori a circulat, din 1948 până în 1964, o adevărată *antologie orală* a poeziei interbelice româneşti (mai ales, dar nu numai): Arghezi, Blaga, Bacovia, Barbu, Aron Cotruş, Voiculescu şi mulţi alţii au fost, alături de „producţia internă” de poezie (care, pe măsură ce anii treceau, devenea tot mai bogată), preferaţii puşcăriaşilor politici. Precizez, cu această ocazie, că *poezia*, alături de *rugăciune*, a fost, pentru cei condamnaţi la „încremenire sufletească”, principala hrană spirituală. Nu exagerez dacă fac afirmaţia că majoritatea celor întemniţaţi îşi petreceau cea mai mare parte a timpului (vidat cu grijă, prin regulamente şi temniceri, de orice ocupaţie) în rugăciune ori învăţând şi recitând *sottovoce* versuri primite şi transmise mai departe, de obicei prin *morse*. Precizez, de asemenea, că mai mult de jumătate din conţinutul acestei antologii i se datora lui Puiu Cotruş.

Dar relativa linişte şi armonie a „comunităţii” noastre a fost tulburată, în vara acelui an (1953), de aducerea la noi în cameră a unui grup de deţinuţi de drept comun, format din vreo 6-7 persoane. De obicei, în regimul penitenciar din România acelei perioade, deţinuţii politici, fiind supuşi unui regim de exterminare, erau cu stricteţe separaţi de cei de drept comun, care se bucurau de un regim ceva mai uman. Aceştia din urmă aveau legătură cu familia, cu care puteau coresponda şi de la care puteau primi pachete şi, în general, aveau mai multă libertate de mişcare şi de comunicare. Grupul celor aduşi printre noi erau „asimilaţi politic”, deoarece, după „moda” timpului, puseseră şi ei, în colonia de muncă în care lucrau, de o „organizaţie contrarevoluţionară”, pe care o numiseră, cu un nume hazliu, „Pajura gălbuie”. Cum Securitatea nu dormea, au fost repede descoperiţi, luaţi la anchetă şi trimşi, în aşteptarea procesului, ca deţinuţi de data aceasta „politici”, în depozitul de la Jilava. Bieţii oameni, când şi-au dat seama unde au ajuns, nu le venea să creadă că se poate trăi într-un astfel „infern”. Le-a trebuit câteva zile să se dezmeticească şi să înţeleagă unde sunt. De adaptat la noul „stil de viaţă” le-a fost imposibil să se adapteze, şi din acest motiv erau veşnic nemulţumiţi şi puşi pe scandal. Oameni simpli, neavând nici un fel de preocupare, nici intelectuală, nici de altă natură, trăiau la nivelul instinctelor şi din această cauză sufereau enorm. Mai ales de foame. Singura lor defulare erau scandalurile pe care le provocau periodic, fie între ei, fie cu vreunul dintre noi, care se întâmpla să cadă în plasa provocărilor lor. De multe ori scandalul degenera în bătaie, şi atunci era nevoie de intervenţia „autorităţii” sau chiar a „pumnului” şefului de cameră, care, la vremea respectivă, era un fost ofiţer de Securitate ajuns printre noi pentru că favorizase, spunea el, un „duşman al poporului”.

Dintre noii veniţi, merită pomeniţi câţiva care erau figuri definitorii ale puşcăriaşilor de drept comun. Era, în primul rând, vestitul Murătură (chiar aşa îl chema pe numele său de familie), hoţ de buzunare din mahalaua Colentinei, de departe cel mai reprezentativ membru al grupului. Figură interesantă şi extrem de pitorească, avea, fără să fie prea vulgar, un vocabular foarte colorat şi amuzant de cele mai multe ori. Era veşnic flămând şi, din această cauză, veşnic pus pe harţă. Când nu avea un motiv întemeiat de ceartă, şi-l procura foarte repede. Se oprea, de exemplu, în mijlocul camerei şi striga tare, pentru a fi auzit de cât mai multă lume: „Politicanii lu' Dumnezeu [aceasta era expresia cu care îi gratula el, în derâdere, pe deţinuţii politici, pentru care nutrea un dispreţ suveran], vă iau gâtul la toţi şi vă comasez la dosar!”. Şi dacă nu se găsea nimeni care să răspundă provocării, pleca mai departe şi, până la urmă, tot găsea el un prilej de scandal.

(continuare în pag. 12)

POVESTE „ELECTORALĂ" CU TÂLC

(urmare din pag. 11)

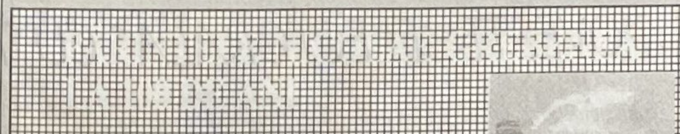
Dintre cei care mai făceau parte din acest grup merită amintiţi şi Rogoz „Mână Scurtă" (alt interlop bucureştean, mai şters însă decât Murătură) şi Ben „Prostănacul" (poreclele şi le dăduseră ei între ei), un ungur de prin secuime, mai „blând" şi mai puţin turbulent decât ceilalţi. El avea, de altfel, o altă preocupare: controla „bursa neagră" care, de necrezut, era înfloritoare în această aglomerare pestriţă de oameni. Şi mai era, bineînţeles, personajul de care aminteam la începutul aceste relatări: este vorba de şeful şi mentorul discret al acestui grup, pe numele lui Anculescu. Acesta era un ins de cu totul altă factură decât „ciracii" săi, de care, de altfel, din motive de imagine, s-a separat încă de la venirea lor în cameră. În primul rând avea un alt statut social decât ceilalţi. Era, după afirmaţiile lui, absolvent a şase clase de liceu şi fusese învăţător suplinitor într-un sat din Dobrogea. Se considera, deci, intelectual. Deşi extrem de orgolios (sau poate tocmai de aceea), suferea totuşi, ca orice semidoct, de un pronunţat complex de inferioritate. Învăţat să fie întotdeauna „fruntea" (în satul său fusese „domn' învăţător", în întreprinderile în care mai lucrase fusese fie „şef", fie „băgător de seamă", iar în colonia de muncă de la canal fusese, bineînţeles, „brigader"), şi dându-şi seama că aici nu va avea cum să se impună, s-a retras în sine, ignorându-i pe toţi şi nutrind o ură mocnită împotriva tuturor. Doar cu câte unul dintre „ciracii" săi mai tăinuia câteodată, dar o făcea cu foarte multă discreţe, jenându-se parcă să fie văzut într-o asemenea companie. Şi astfel timpul nostru trecea „netrăit", cenuşiu şi uniform, fără să se întâmple nimic esenţial.

Într-una din zile am rămas însă fără „şef". Fostul ofiţer de Securitate, care se achita relativ mulţumitor de îndatoririle sale, a fost luat din cameră cu bagaj cu tot şi dus cine ştie pe unde. Imediat s-a pus problema alegerii unui nou „şef". Urgenţa era reclamată nu atât de treburile interne, care mai sufereau totuşi o mică amânare, cât de „reprezentarea externă". Administraţia trebuia să aibă un interlocutor cu care să comunice şi pe care eventual să-l tragă la răspundere în caz de încălcări grave ale regulamentelor. Din aceste motive, de îndată ce s-a închis uşa în urma celui plecat, au început discuţiile pe tema „alegerilor". S-a discutat deocamdată dezorganizat şi pentru moment nu s-a putut stabili decât data acestora: în următoarea sâmbătă, adică peste vreo trei zile. Au început apoi aranjamentele de culise pentru desemnarea candidaţilor, după care a demarat „campania electorală" propriu-zisă. Un cuvânt hotărâtor în această privinţă (desemnarea candidaţilor) îl avea, printr-o înţelegere tacită, *inteligheņţia* camerei. Aceasta, după lungi „deliberări" şi „tratative", a reuşit să găsească omul potrivit care să accepte „candidatura", în persoana unui fost ofiţer de aviaţie, Nelu Cioroiu, care avea toate calităţile necesare pentru ocuparea unui asemenea post: era energic, autoritar ca orişice militar şi, mai presus de toate, părea un om onest şi cu mult tact. La una dintre aceste „discuţii" (care se purtau cu oarecare discreţie), mi-a venit, aşa dintr-o dată, ideea că cel mai nimerit pentru acest post ar fi... Anculescu. Cum, la început, această idee mi s-a părut şi mie năstruşnică, nu am împărtăşit-o celor care deliberau. Am început, însă, foarte discret, să fac un sondaj printre virtualii alegători, pentru a-mi da seama ce sorţi de izbândă ar avea o asemenea propunere. M-am adresat, în primul rând, celor din lotul din care făceam eu parte (vreo 30 de persoane, majoritatea studenţi), care, spre surprinderea mea, mi-au împărtăşit ideea. Unii chiar cu entuziasm. Aceştia, la sugestia mea, au început să ducă un fel de muncă de lămurire, mai ales printre ţărani (care constituiau un grup destul de important din componenţa camerei şi asupra cărora noi, studenţii, aveam oarecare asdendent).

În sfârşit, a venit şi ziua alegerilor. În sâmbăta respectivă, seara, imediat după închidere, s-a format un fel de „prezidiu", sub conducerea lui Matei Boilă, viitorul senator ţărănist, şi au început dezbaterile. După o scurtă expunere de motive, Matei Boilă a invitat să se facă propuneri pentru alegerea unui nou „şef de cameră". A luat cuvântul unul din anturajul lui şi l-a propus, bineînţeles, pe Nelu Cioroiu. S-au mai făcut, aşa, de formă, vreo alte două propuneri şi, înainte de a se trece la vot, foarte firesc, l-am propus şi eu pe Anculescu. Cei care „manipulau" aceste alegeri au fost şi nu au prea fost surprinşi, crezând că este o propunere făcută de formă, ca şi celelalte două. Mai surprins decât ei a fost Anculescu însuşi, care s-a simţit foarte onorat de această atenţie. Dar surprinderea mare a tuturor s-a produs atunci când, după exprimarea votului, a ieşit învingător, cu o mică majoritate, tocmai Anculescu!

După consumarea evenimentului, mi s-au făcut de către cei care îl regizaseră, şi cărora nu ieşise pasenţa, fel de fel de reproşuri. Am fost acuzat că m-am aliat cu pegra societăţii, că sunt un trădător, unii au insinuat chiar că am făcut jocul celor din administraţia închisorii – şi aşa mai departe. Nu peste mult timp, însă, aceiaşi oameni m-au felicitat pentru intuiţia pe care am avut-o, deoarece Anculescu s-a dovedit a fi unul dintre cei mai buni „şefi de cameră" pe care i-a avut Jilava. La nici trei zile de la „investitură", el i-a tras o mamă de bătaie lui Murătură, care, crezându-se protejat, a provocat un scandal de pomină. Apoi, timp de câteva luni cât am mai stat împreună, în camera noastră a domnit ordinea şi disciplina...

Fie ca d-l Băsescu să obţină, ca preşedinte al ţării, aceleaşi succese pe care le-a obţinut Anculescu ca şef al camerei 9 din „reduit"-ul Jilavei!

În precedentul număr al revistei noastre (septembrie 2005) a fost omagiat, sub semnătura d-lui Ilie Berghezan, profesorul Vasile Hanu din Mediaş, veteran al închisorilor politice, cu prilejul împlinirii venerabilei vârste de 100 de ani. Şi iată că acum avem iarăşi prilejul să aducem un pios omagiu altei figuri de legendă, care împlineşte, luna aceasta, aceeaşi venerabilă vârstă de 100 de ani. Este vorba de părintele Nicolae Grebenea (participant activ la toate frământările care au avut loc în ţara noastră în perioada interbelică şi apoi, după cel de-al doilea război mondial, la lupta anticomunistă), despre care părintele protosinghel Iustin Pârvu, stareţul Mănăstirii „Sfinţii Arhangheli" de la Petru Vodă, spune că a fost „un stâlp de rezistenţă şi un exemplu de urmat" pentru toţi cei care l-au cunoscut şi i-au fost tovarăşi de suferinţă prin temniţele şi lagărele de muncă prin care a trecut.

Părintele Nicolae Grebenea s-a născut la 25 octombrie 1905, în Răşinarii Sibiului, fiind al optulea copil al unei familii de origine macedoneană.. Strămoşii săi emigraseră din oraşul Grebena din Macedonia, în veacul al XVII-lea, din cauza asupririi turceşti, şi se stabiliseră în această parte a ţării, unde s-au ocupat, ca şi în patria de origine, cu creşterea şi negoţul de vite.

Rămas de mic orfan de mamă, a fost crescut de tatăl său, un om sever, care i-a dat o educaţie spartană. Şcoala primară a urmat-o în satul natal, iar în 1919, după Marea Unire, s-a înscris (împotriva dorinţei tatălui său, care voia să-i continuie meseria de negustor de vite) la Şcoala Normală din Sibiu, pe care a absolvit-o în 1925. Un an a funcţionat ca învăţător într-un sat din judeţul Roman, iar în 1926 s-a înscris la Academia Teologică „Andreiană" din Sibiu. În 1930, după terminarea studiilor teologice, a fost numit profesor de religie, mai întâi la gimnaziul din Lupeni, apoi la liceul din Petroşani. În 1936 a fost delegat de Mitropolia Sibiului să organizeze o parohie ortodoxă în Bicazul ardelean, judeţul Ciuc, sarcină de care s-a achitat cu râvnă şi pricepere.

Un moment de răscruce, care i-a schimbat complet viaţa şi i-a pecetluit viitorul, l-a constituit întâlnirea sa, în acelaşi an (1936), cu Mişcarea Legionară, faţă de care, la început, a avut unele rezerve, dar la care, după ce i-a cunoscut şi înţeles „principiile şi crezul", a aderat cu toată fiinţa sa. „Aveam – ne spune într-un text memorialistic – 31 de ani şi eram plin de vigoare, dornic de muncă şi de afirmare. Învinsesem toate rezervele şi am intrat în rândurile ei plin de avânt şi cu tot sufletul". A participat activ la toate acţiunile iniţiate de această „adevărată cruciadă spirituală", fapt pentru care, în 1938, după dezlănţuirea „prigoanei cele mari", a fost arestat şi internat în lagărul de la Vaslui. A fost pus în libertate, împreună cu alţi câţiva internaţi în acelaşi lagăr, în primăvara anului 1939, scăpând astfel ca prin minune de masacrele care au avut loc în toamna aceluiaşi an (21-22 septembrie).

După abdicarea regelui Carol al II-lea, în timpul regimului legionaro-antonescian, a fost primar în Slănic-Moldova, iar după evenimentele din ianuarie 1941 şi instaurarea dictaturii lui Antonescu, în februarie 1942, a fost arestat, judecat şi condamnat la 25 de ani muncă silnică, începând astfel calvarul închisorilor, care a durat aproape 23 de ani, deoarece părintele, ca şi alţi mulţi legionari, nu s-a bucurat de decretul de graţiere din 1945. Cea mai mare parte din această lungă detenţie (18 ani) a executat-o în cumplita temniţă a Aiudului. Doar patru ani, între 1950 şi 1954, a lucrat în minele de plumb de la Baia Sprie, Valea Nistrului şi Cavnic, iar de câteva ori, pentru perioade scurte de timp, a mai fost dus la Iaşi, Ploieşti ori Jilava, pentru supliment de anchetă. S-a eliberat o dată cu toată suflarea Aiudului, în urma decretului de graţiere a deţinuţilor politici, din 1964.

Dar calvarul părintelui Grebenea, ca şi al tuturor celor care au fost amnistiaţi atunci, nu s-a terminat o dată cu „slobozirea" din temniţă, ci a continuat şi în aşa-zisa libertate din „marea închisoare" care era, de fapt, întreaga ţară. Pe lângă mizeriile şi hărţuielile continue la care erau supuşi de către autorităţile comuniste, şi în special de către Securitate, cei ieşiţi din temniţe mai aveau de făcut faţă şi unor complexe de adaptare la noile realităţi, cu care, o dată ieşiţi afară, se confruntau în mod inevitabil. Să nu uităm că părintele Grebenea se întorcea în „viaţă" după aproape un sfert de secol de absenţă şi multe dintre realităţile cu care s-a confruntat la ieşire erau cu totul altfel decât le visase el în temniţă. La început, pentru a se reface fizic şi pentru a-şi tămădui rănile sufleteşti provocate de impactul cu crudele realităţi cu care s-a confruntat la ieşirea din temniţă, s-a retras un timp în Răşinarii copilăriei şi tinereţii lui, unde nu a putut însă rămâne prea mult timp, deoarece a trebuit să plece pentru a-şi câştiga existenţa. Un timp a prestat diferite munci necalificate, iar până la sfârşit, după ce a bătut pe la multe uşi, a reuşit să obţină o parohie într-un sat uitat de Dumnezeu şi de lume, de prin ţinutul Neamţului. A slujit în această parohie câţiva ani, dar cum devenise foarte iubit şi apreciat de enoriaşi şi de toţi oamenii locului, Securitatea a impus autorităţilor bisericeşti să-l pensioneze la o vârstă când încă mai putea fi util comunităţii de care se legase sufleteşte. Cum însă era un foarte apreciat predicator, era foarte adesea solicitat să predice şi să slujească împreună cu alţi preoţi la bisericile din Săvineşti sau prin parohiile din jur.

După evenimentele din 1989, s-a stabilit la Piatra Neamţ, unde şi-a continuat munca de apostolat, devenind un duhovnic iubit ţi respectat de credincioşii din regiune. Iată cum îl caracteriza acum câţiva ani părintele Justin Pârvu, în prefaţa unei cărţi: „Din felul în care a trăit şi a acţionat sub toate regimurile de până azi, putem spune că la ora actuală părintele Grebenea întruchipează una dintre cele mai frumoase vieţi de trăire şi de luptă creştină. Avem foarte multe de învăţat de la dânsul. Întâi de toate, perseverenţa în adevăr, curaj, dreptate, corectitudine, disciplina în gândire şi o profundă convingere religioasă".

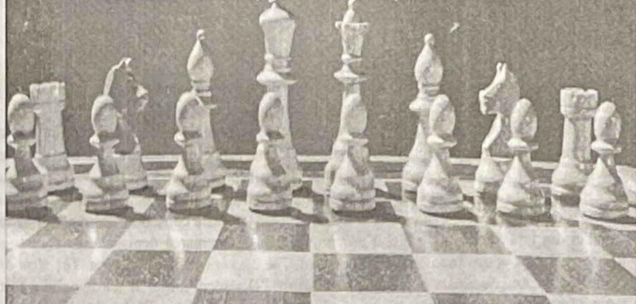
Se spune că în România de astăzi, transformată de „vicisitudinile istoriei" şi de nevrednicia noastră într-o adevărată junglă, în care indivizi dezumanizaţi se sfâşie între ei, unii pentru măriri şi înavuţire, iar alţii pentru supravieţuire, are nevoie acută de modele, de oameni care să constituie pentru ceilalţi, în special pentru tineri, exemple demne de urmat. Oameni ca părintele Grebenea, ca profesorul Vasile Hanu şi ca alţii asemenea lor, care descind parcă din altă lume, „cu alte ceruri şi alţi zei", ar putea constitui astfel de modele restauratoare.

LA MULŢI ANI, părinte Nicolae, şi fie ca generaţiile noi să fie la înălţimea încrederii şi dragostei pe care le întruchipaţi!

Demostene ANDRONESCU

ŞAH LA REGE ... (20)

de Gabriel CONSTANTINESCU

Odiosul asasinat săvârşit în noaptea de Sf. Andrei a anului 1938, la porunca unui rege bezmetic, este comentat de istorici după cum le impune orientarea curentului de gândire pe care-l slujesc, astfel că faptele apar etichetate diferit, conform poziţiei ideologice a fiecăruia. Cu convingerea că nu greşim, în comentarea asasinării lui Corneliu Zelea Codreanu am ales pentru început punctul de vedere al "cărturarului şi eruditului teolog" Gheorghe Racoveanu, din eseul intitulat „Pe cine au omorât", scris la două decenii de la consumarea tragicului eveniment. Un răstimp care a îngăduit gândurilor să se aşeze şi adevărului să se scuture de balastul sub care a fost ascuns.

"Au trecut 20 de ani – scrie Gheorghe Racoveanu – de la executarea nebunei porunci. În aceşti 20 de ani am putut auzi şi am putut vedea ce spun despre Corneliu Codreanu şi despre opera lui ucigaşii, hoţii, neînţelegătorii şi ucenicii lui. Ticăloşia celor care, într-un fel sau altul, au fost părtaşi la crimă, a fost dată în vileag prin uluitoarele mărturisiri făcute de cei care au executat porunca. Exagerările ucenicilor – câte vor fi fiind – îşi află explicaţia în marea lor evlavie faţă de dreptul omorât hoţeşte. Neînţelegătorii, de pretutindeni, n-au putut vedea în opera lui Corneliu Codreanu altceva decât încercarea de a transplanta la noi revoluţia lui Adolf Hitler, ori a lui Benito Mussolini... La 20 de ani de la consumarea abominabilei crime, ajutaţi de sfatul pe care ni-l dau bogatele întâmplări ale acestui interval de timp, putem judeca drept şi mărturisi fără teamă de păcat ce s-a pierdut prin retezarea vieţii acestui bărbat care nu împlinise încă vârsta de 40 de ani".

Pentru Gh. Racoveanu, uciderea lui Corneliu Codreanu nu a fost doar un "asasinat politic" ca multe altele practicate de-a lungul istoriei de către deţinători ai puterii care găseau în această practică modalitatea cea mai eficientă de a-şi înlătura definitiv contestatarii. În înţelegerea sa, această crimă odioasă se aseamănă cu un sacrificiu ritual, cvasireligios, prin care s-a urmărit înainte de orice anihilarea unui crez cu semnificaţie metaistorică pentru poporul în mijlocul căruia a fost rostit. O interpretare atipică a unui eveniment tragic, a cărui semnificaţie transcende, atât prin rădăcini, cât mai ales prin consecinţe, momentul istoric respectiv, interpretare pe care Gh. Racoveanu o întăreşte prin citatul – *Expedit, unum hominem mori pro populo* (Caiafa arhiereul) – pe care îl aşază în fruntea eseului său, din cuprinsul căruia cităm în continuare.

"În ziua de Paşti a anului 1938, în prezenţa a şaizeci de preoţi veniţi să-i spună «Hristos a înviat», marele arhiereu al Bisericii ortodoxe româneşti din acea vreme a rostit sentinţa: mai bine să moară unul pentru popor, decât să se prăpădească poporul din cauza acestuia. Cine era, de data aceasta, cel pe care marele preot îl socotea vrednic de moarte "pentru popor"? Era vreun duşman al aşezărilor creştine ale poporului român? Era vreun predicator de învăţătură potrivnică adevărului adus lumii de Hristos? Nu. Era un om tânăr, plin de râvnă şi de puterea de a face din ţara românească o ţară "temătoare de Dumnezeu" şi din neamul românesc un neam încrezător în învierea făgăduită de Hristos neamurilor care se vor dovedi vrednice de ea. Numele lui – Corneliu Codreanu. Acesta era *unum hominem* pe care «arhiereul anului aceluia» îl osândea la moarte.

Dar poporul? Cine era poporul pentru care viaţa acestui om constituia o primejdie de moarte? Era, oare, poporul român care, în cântecele speranţei lui, îl îmbrăcase pe tânărul «căpitan» în «suman de viorea»? Erau, oare, ţăranii români care în Februarie 1937, îmbrăcaţi în haine de Paşti şi în mâini purtând făclii, alergaseră să îngenunche în faţa sicrielor cu trupurile lui Ion Moţa şi Vasile Marin, căzuţi luptând pentru Hristos şi Legiune? Era, oare, poporul care, trecând peste toate ademenirile, peste toate ameninţările, peste toată teroarea jandarmilor şi peste toate abuzurile judecătorilor nedrepţi, ridicase pe scut pe acest tânăr lipsit de averi? Sau, poate, poporul de care vorbea marele preot era tineretul universităţilor, ori elevii şcolilor din cuprinsul ţării româneşti? Ori erau călugării mânăstirilor, ori preoţii Bisericii? Nu. «Poporul» care se simţea ameninţat şi în numele căruia vorbea, în ziua de Paşti a anului 1938, marele preot al Bisericii Ortodoxe româneşti, era altul. «Poporul» pentru salvarea căruia trebuia să moară «unul» putea fi aflat în tagma arhiereilor necredincioşi, arghirofili, trândavi, păcătoşi, cu dosare compromiţătoare în «casa de fier» a partidelor politice; putea fi aflat în lumea păpuşarilor politici care ruinaseră ţara întregită; putea fi aflat în lumea profitorilor de toate nuanţele; «poporul» arhiereului din acel an de blestem putea fi identificat în venitura galiţiană şi greco-armenească. Patronul acestui «popor» se întâmpla să fie însuşi regele ţării – rege imoral, deşuchiat, prădător al avutului public, apărător al intereselor evreieşti în ţara de la gurile Dunării. Acesta era «poporul» pentru care trebuia să moară Corneliu Codreanu!

Un an de zile înainte de rostirea sentinţei de către arhiereu, cărturarul Nicolae Iorga arătase şi chipul în care trebuia săvârşit omorul. În Februarie 1937, într-una din secţiunile Senatului, înconjurat fiind de miniştri şi de senatori guvernamentali, cărturarul recomandase metoda aflată de el de la un vânător canadian,colonelul Boyle, salvatorul coloniei româneşti din Odesa revoluţiei bolşevice. Sfatul nevinovatului om de carte era aşa: să ţinteşti între ochi pe cel care conduce. Şi totul ia sfârşit...

Mişelia cu orgoliul s-au întâmpinat. Ura cu demenţa s-au sărutat. Au uneltit sfat şi au hotărât. L-au închis. L-au osândit hoţeşte. Apoi l-au omorât. Noaptea, tâlhăreşte. Relatarea oficială vorbea de... încercarea ucenicilor de a-l fura...

Vestea omorârii «omului» a înmărmurit pe Români. Poporul de plugari l-a plâns, în cuviinţă şi tăcere, pe Corneliu Codreanu, nădejdea lui. În localurile de petrecere, lăutarii şi-au atârnat viorile în cui şi au plecat. Universităţile, în care el readusese pe Hristos, s-au îmbrăcat în doliu. Monstruozitatea era atât de mare încât multă lume nu i-a dat crezare – se legănau cu speranţe că e vorba numai de o «minciună de stat».

Dar mai era o «lume» care ştia bine că «omul» era mort. «Poporul» arhiereului Miron Cristea era mulţumit – înţelepciunea lui Caiafa îl ferise de rău. Poporul acesta – numai el – a sărbătorit, cu ritualul cuvenit, moartea dreptului. Marele preot a dat a doua zi dispoziţii să se facă rugăciuni polihronice pentru regele asasin. Cărturarul a tipărit, drept adevăr, într-unul din volumele lui, relatarea ucigaşilor (povestea cu fuga de sub escortă). Pentru istorie. Căci o mână mânjeşte pe alta şi amândouă faţa..."

Aceeaşi idee – interpretarea asasinării lui Corneliu Codreanu ca un sacrificiu ritual – este reluată de Mihail Sturdza în lucrarea sa *România şi sfârşitul Europei. Amintiri din ţara pierdută* (Editura Dacia, Madrid, 1966). Aşadar, reflecţii asupra unui eveniment petrecut cu aproape trei decenii în urmă, ceea ce presupune detaşarea de inerenta stare subiectivă de indignare şi revoltă, provocată de vestea săvârşirii abominabilului asasinat. Astfel, memorialistul are posibilitatea să privească faptele *sine ira et studio*, pătrunzând cu luciditate în lumea cauzelor care, în multe privinţe, ne ajută să înţelegem nu numai ce s-a petrecut atunci, ci şi ce se petrece astăzi în oropsita noastră ţară.

"Uitând pentru o clipă greaţa şi mânia – scrie Mihail Sturdza în capitolul "Carol: regele ucigaş" – ce vor zbuciuma sufletul oricărui adevărat român, pentru generaţii întregi, de câte ori va fi pomenit măcelul din pădurea Tâncăbeşti, să ne întrebăm de ce a fost ales sugrumatul, atât de greu de săvârşit în împrejurările acelui măcel, ca mod de execuţie, în loc de glonţul în ceafă, atât de obişnuit şi de uşor, cu atât mai mult cu cât, un ceas după aceea, pentru a simula evaziunea, trupurile lor fără viaţă au fost ciuruite de gloanţe?

Răspunsul nu l-am găsit; dar iată ceea ce oricare dintre noi poate citi în *Talmudul Balbi* (*Sanhedrin* VII, fol. 52b, 53a, trad. germană de Lazarus Goldschmidt, p. 225): «De câte ori se vorbeşte în Lege de ucidere, vei alege sugrumarea... Aceasta nu fiindcă este mai uşoară, dar fiindcă atunci când Legea zice ucidere, fără altă desluşire, se porunceşte sugrumarea»".

Modul în care a reacţionat Carol când i s-a adus la cunoştinţă executarea ordinului de asasinare a conducătorului Mişcării Legionare şi a celor 13 camarazi ai săi nu-l cunoaştem din sursă directă. Din memoriile sale, *Însemnări zilnice*, "lipsesc filele capitolului 7, corespunzând intervalului 5 septembrie 1938 – 2 martie 1939". În compensaţie la această lipsă, Mihail Sturdza ne furnizează o presupunere veridică, având la bază starea de spirit a autorilor morali ai asasinatului: "Ne putem închipui pe Carol şi pe ţiitoarea lui – educatorii bietului Mihai – aşteptând încordaţi în noaptea Sfântului Andrei vestea sugrumării Căpitanului şi a camarazilor săi, veste pe care Călinescu sau Gavrilă Marinescu nu au lipsit desigur să o aducă personal la Palat".

Cu o "omisiune" similară ne confruntăm parcurgând memoriile lui Armand Călinescu, *Însemnări politice*. Ministrul de Interne al lui Carol (şi, în mod cert, organizatorul până la ultimul detaliu al asasinatului din noaptea Sfântului Andrei) sare de la nota datată 13 noiembrie 1938 la nota cu data de 24 decembrie. Despre 30 noiembrie, tăcere! În schimb, editorul *Însemnărilor politice*, Dr. Al. Gh. Savu, se simte dator să umple acest gol. Într-o notă la subsolul paginii fabulează o explicaţie în nume propriu a motivelor care l-ar fi determinat pe Carol, după vizita la Hitler, să ordone asasinarea lui Corneliu Codreanu. "După vizita efectuată la Londra, în noiembrie, Carol al II-lea se oprise, pentru scurt timp, la Paris, Bruxelles şi, în sfârşit, în Germania, unde purtase tratative neoficiale cu Hitler. Presiunilor făcute de Hitler pentru a aduce Garda de Fier la putere şi a orienta politica externă a României spre Reich, regele le-a ripostat prin ordonarea – încă din trenul cu care revenea în ţară – exterminării lui Codreanu şi a altor fruntaşi legionari". Iată o mostră de felul în care puţin adevăr şi multă minciună pot deveni istorie! Cine însă îşi ia osteneala să citească documentatul studiu al lui Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu. Relaţiile germano-române, 1938-1944*, află că tensiunile dintre România şi Germania nu au izbucnit în timpul tratativelor de la Berghof, unde Hitler şi Carol au discutat probleme de interes comun, ultimul împărţind în dreapta şi stânga decoraţii româneşti. Indignarea lui Hitler s-a produs abia după aflarea comiterii asasinatului şi ea s-a limitat la gestul simbolic al restituirii decoraţiilor primite de demnitarii germani de la regele criminal. Interesele economice ale Germaniei depăşeau simpatiile naţionaliştilor germani faţă de naţionaliştii români, aşa cum s-a văzut cu prilejul conflictului dintre Mareşalul Antonescu şi Mişcarea Legionară.

În ţară, în atmosfera de consternare generală provocată de Comunicatul oficial al autorităţilor Statului cu privire la asasinarea lui Corneliu Codreanu şi a celorlalţi 13 camarazi ai săi, singurul om politic care nu s-a sfiit să denunţe actul criminal a fost Iuliu Maniu. "Imediat ce a aflat această veste – scrie Ioan Scurtu în *Istoria Partidului Naţional Ţărănesc*

(continuare în pag. 14)

ŞAH LA REGE ...

(urmare din pag. 13)

–, Iuliu Maniu a adresat regelui un memoriu prin care cerea «pedepsirea guvernului asasin» şi deplângea modul în care au fost omorâţi «căpitanul» şi ceilalţi legionari".

În acelaşi context, Paul D. Quinlan relatează, în *Regele playboy*, crima ordonată de rege, dovedind că nu a priceput prea mult din sensul tragic al evenimentului. "În următoarele zile încordarea a crescut; guvernul, neştiind la ce represalii va recurge Legiunea, era pregătit pentru ce e mai rău. Unităţi de soldaţi şi jandarmi, înarmate până în dinţi, patrulau pe străzile marilor oraşe, mai ales la Bucureşti". După această constatare, care corespunde situaţiei din ţară, biograful "regelui *playboy*" are însă o remarcă deplasată, pe care şi-o însuşeşte dintr-o sursă îndoielnică (Bela Vago, *The Shadow of the Swastika. The Rise of Fascism and Anti-Semitism in the Danube Basin*): "Dar şocul iniţial al asasinatului a fost curând urmat de un sentiment de uşurare în faţa faptului împlinit. Fără îndoială că mulţi împărtăşeau starea de spirit a patriarhului Cristea, care i-a spus lui Bahman: «Desigur, este regretabil că se pot petrece asemenea evenimente; dar nu putem uita că cei care au murit erau asasini şi criminali (...) care au provocat multe necazuri. Eliminarea câtorva indivizi care n-au respectat legea nu trebuie să tragă prea tare în balanţă, dacă ţinem seama de liniştea întregii ţări»". Se pare că istoricul american a ţinut să-l confirme pe Gh. Racoveanu!

Reacţiunea străinătăţii la asasinarea lui Corneliu Codreanu a fost expresia intereselor politice şi economice pe care ţările respective le aveau în relaţia cu România. În timp ce în Germania, după cum relatează Andreas Hillgruber, "Şeful protocolului, baronul Alexander von Dornberg primea însărcinarea să strângă distincţiile româneşti şi să le predea ministrului plenipotenţiar român la Berlin", presa şi cancelariile democraţiilor occidentale jubilau, ca şi cum ar fi obţinut o victorie de substanţă şi prestigiu în lupta împotriva fascismului.

"O explozie de bucurie – scrie Mihail Sturdza, diplomat român în funcţie la data când a avut loc execuţia lui Corneliu Codreanu – a scuturat presa internaţională la vestea uciderii Căpitanului. *Times* din Londra şi *Times* din New York strigau: «Bine aţi făcut!». Ward Price, cunoscutul publicist englez, care a vizitat pe Carol câteva zile după asasinare, declară: «Am fost impresionat de atitudinea sigură şi energică a Regelui, pe care ne obişnuisem în Anglia să-l considerăm om de caracter puţin serios». Ministrul Marii Britanii la Praga s-a crezut obligat să facă o vizită de felicitare ministrului nostru Radu Crutzescu. «A fost un mare act de curaj», i-a zis el. Până în zilele noastre [în anul 1966 – n. n.] acest act mişelesc este povestit în diferite cărţi şi publicaţiuni franceze, britanice şi germane – sub inspiraţia unor români ce nu au priceput că păcatul cade astăzi şi asupra lor – cu amănunte mincinoase sau cu uitări socotite, pentru a micşora sau chiar a ignora vina lui Carol" (referire la gravele disensiuni care au măcinat unitatea diasporei româneşti în anii regimului comunist).

După ce a dobândit certitudinea că asasinarea conducătorului Mişcării Legionare nu va dezlănţui o reacţiune violentă din partea adepţilor celui ucis, regele Carol, la sugestia primului său sfetnic, Armand Călinescu, ia hotărârea să-şi constituie propriul său partid politic – Frontul Renaşterii Naţionale. Faptul este consemnat de biograful său, Paul D. Quinlan, care face totodată o caracterizare obiectivă a regimului de dictatură personală a regelui:

"La 16 decembrie, Carol s-a simţit suficient de sigur pe sine ca să anunţe crearea Frontului Renaşterii Naţionale, un singur partid politic dirijat de Rege, înlocuind partidele politice care fuseseră desfiinţate [...] Dar Carol nu era Hitler, iar România era o ţară balcanică, nu Germania. Într-un studiu referitor la Legiune, istoricul Armin Heinen a arătat că «dictatura regală românească n-a fost nici o tiranie, nici o dictatură totalitară». Pe hârtie, Carol deţinea puterea supremă. Adoptase chiar numeroase însemne fasciste pentru Frontul Renaşterii Naţionale – uniforme speciale, ceremonii, lozinci, până şi salutul roman. Dar toate acestea erau mai degrabă o faţadă; puţini îl luau în serios. Aşa cum se întâmplă de obicei în România, litera legii şi faptele reale de cele mai multe ori nu coincideau. În esenţă, tactica teroristă a guvernului era îndreptată doar împotriva Legiunii, nu şi a celorlalte partide politice. Deşi ilegale, partidele politice continuau să existe, iar Carol chiar se consulta cu liderii lor. Cabinetul, armata, diferitele agenţii guvernamentale rămâneau centre de putere şi influenţă. Până şi cenzura presei era aplicată fără prea mare convingere. Şi cu toate că dictatura regală a marcat sfârşitul restului de democraţie care mai subzista în România, ea s-a putut lăuda şi cu câteva realizări".

Aşadar, o dictatură care "l-a silit pe Călinescu – aşa cum afirmă în Prefaţa la *Însemnări politice* autorul ei, dr. Al. Gh. Savu – să aplice punctul de maximă duritate din planul său vizând zdrobirea agenturilor naziste: decapitarea mişcării legionare; Corneliu Zelea Codreanu şi alţi şefi gardişti, precum şi asasinii lui I. G. Duca, au fost lichidaţi". Stilul şi tonul folosit în studiul introductiv la un document memorialistic publicat de Editura Humanitas este uşor de identificat, după cum la fel de uşor de identificat este şi incapacitatea funciară a autorului acestui studiu de a se desprinde de tiparele de gândire şi expresie ale şcolii comuniste de istorie, căreia îi rămâne fidel şi tributar.

Dacă Mişcarea Legionară a fost redusă la tăcere prin regimul de teroare poliţienească la care a fost supusă, nu tot acelaşi lucru s-a întâmplat cu conducătorii principalelor partide politice, PNŢ şi PNL, care au refuzat să se prostituieze îmbrăcând uniforma Frontului Renaşterii Naţionale. "Iuliu Maniu şi C. I. C. Brătianu – scrie I. Scurtu în lucrarea menţionată mai sus – au adresat regelui un memoriu în care se arăta că, sub regimul dictatorial, glasul opiniei publice era înăbuşit, că nimeni «nu mai poate arăta greşelile ce se fac şi a lua cuvântul pentru a cere îndreptarea lor. De aceea o adâncă nemulţumire se răspândeşte în toate straturile poporului». Cei doi lideri politici cereau revenirea la «vechile principii constituţionale pentru mântuirea ţării»".

Memoriul celor doi oameni politici a rămas fără urmări. Ceea ce s-a impus în viaţa politică a ţării a fost prevederea din decretul de înfiinţare a Frontului Renaşterii Naţionale, care considera această formaţiune artificială "unica organizaţie politică în stat", orice altă activitate politică în afara acesteia fiind considerată clandestină.

La 6 martie 1939, Patriarhul Miron Cristea, prim-ministrul României, moare în Franţa, la Cannes, unde se găsea pentru tratament medical. A doua zi, Carol îl investeşte în demnitatea de prim-ministru pe Armand Călinescu, care în noul guvern pe care-l conduce va fi atât ministru de Interne, cât şi ministru ad-interim la Apărarea Naţională. Să mai notăm că în noul guvern, condus de omul despre Carol afirma în *Însemnări zilnice*:"Văd că Călinescu judecă ca mine", funcţia de subsecretar de Stat la Ministerul de Interne, însărcinat cu "Ordinea Publică", a fost încredinţată generalului Gavrilă Marinescu, omul de casă al Elenei Lupescu şi "călău de profesie", cum îl caracterizează Mihail Sturdza. Aşa cum se vede, regele-dictator a avut grijă să pună în fruntea aparatului de represiune oameni capabili de orice josnicie. Un regim de securitate, care pe lângă rege o avea în vedere pe ţiitoarea lui, a cărei poftă de putere şi înavuţire nu mai întâmpina acum nici o restricţie. "Desigur – scrie Paul D. Quinlan –, Lupescu rămânea puterea din spatele tronului, mai ales atunci când se aflau în joc interesele ei personale. Pe lângă casa de la Bucureşti, avea acum două vile la Sinaia şi o splendidă vilă recent construită în apropierea capitalei, lângă staţia de radio, pe drumul spre Ploieşti. În ciuda bogăţiei sale, continua să fie la fel de lacomă şi ambiţioasă ca întotdeauna. Bahman spunea că Elena Lupescu «n-ar fi dat nici măcar un ban unui sărac». Transmitea Palatului cererile de donaţii în scopuri caritabile, urmând ca acestea să fie plătite din fondurile regale destinate celor nevoiaşi".

Miniştri carlişti în uniforma F.R.N.

Pentru a conferi regimului său de dictatură personală, dar şi formaţiunii politice pe care o patrona, o spoială de legitimitate, la 1 iunie 1939 s-au desfăşurat alegeri pentru Adunarea Deputaţilor şi pentru Senat. Ele au fost câştigate de Frontul Renaşterii Naţionale, singura organizaţie care a avut dreptul să depună liste de candidaţi. Faptul în sine nu surprinde. Toate regimurile totalitare cu viaţa politică organizată în jurul "partidului unic" au procedat la fel, pentru a se ascunde abuzul şi arbitrarul printr-un simulacru de consultare politică a populaţiei. Grav este însă faptul că printre numele aflate pe listele de candidaţi ai Frontului Renaşterii Naţionale s-au găsit oameni politici care până la instaurarea dictaturii regale militaseră activ, cu pretenţia de doctrinari ai democraţiei, în rândurile principalelor partide politice ale României Mari, Partidul Naţional Ţărănesc şi Partidul Naţional Liberal.

"Conform decretului din 5 iunie 1938 – ne informează I. Scurtu în lucrarea citată –, toţi deputaţii şi senatorii au fost obligaţi să depună jurământ de credinţă faţă de rege şi să poarte uniforma Frontului Renaşterii Naţionale. Unii au refuzat – între care Iuliu Maniu, Ion Mihalache, dr. N. Lupu, Mihai Popovici, Aurel Dobrescu, N. Georgescu-Tulcea – care, conform legii electorale, erau senatori de drept – fiind socotiţi demisionaţi. În fond, ei n-au acceptat să-şi exercite mandatul în condiţiile cerute, «spre a nu colabora nici măcar în calitate de opoziţie cu un regim care pentru noi – scria Iuliu Maniu – era absolut evident că va duce ţara la un dezastru extern şi intern sigur»".

Regele Carol nu a înţeles niciodată sufletul românilor, sufletul poporului în fruntea căruia s-a zbătut să ajungă, nu pentru a-i ajuta propăşirea, ci pentru a se bucura de toate avantajele pe care le conferă deţinerea demnităţii supreme în Stat. Cât de mult a greşit acest aventurier în relaţia "Domnului" cu supuşii săi ne spune Pamfil Şeicaru în capitolul intitulat "Dictator şi rege" din lucrarea menţionată anterior: "Apele adânci sunt în curgerea lor liniştite; la fel şi poporul român: înşeală prin aparenţa de linişte cu care acceptă resemnat vitregia împrejurărilor. Regele Carol a fost convins că într-un an dictatura lui a fost admisă de aproape unanimitatea ţării".

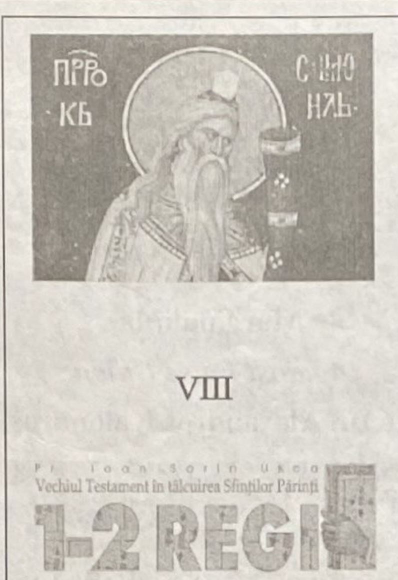
Făcându-se ecoul patronului său, Armand Călinescu îi declara, la 23 februarie 1939, ziaristului Léon Herman, trimisul special al cotidianului *Paris-Soir*, că stabilitatea regimului instaurat de rege cu un an în urmă este consecinţa firească a încrederii pe care o au românii în Frontul Renaşterii Naţionale, dar şi a totalei anihilări a Gărzii de Fier. "Frontul Renaşterii Naţionale – spunea mâna dreaptă a regelui – este o formulă şi un sens absolut românesc. Persoanele care pretind că găsesc în el asemănări şi analogii cu unele organizaţii din străinătate fac o greşeală. Fondul mişcării noastre şi spiritul ei sunt ieşite din pământul nostru, din chiar condiţiile noastre de viaţă, din necesităţile noastre şi mai ales din aspiraţiile noastre naţionale".

Cât priveşte Mişcarea Legionară, conducătorul aparatului de represiune al cuplului Carol-Lupescu este la fel de categoric: "Garda de Fier? Este deja o poveste veche. Garda de Fier nu mai există. Nu mai este prin urmare necesar să vorbim de ea. Chiar numele nu-şi mai are locul să fie menţionat. Este poate o pagubă pentru dv. şi pentru confraţii dv. ziarişti, deoarece aveaţi un excelent subiect de reportaj senzaţional, dispărut acum pentru totdeauna. Vă cer scuze de a vă fi răpit astfel, oarecum, pâinea de la gură", spuse surâzând Călinescu.

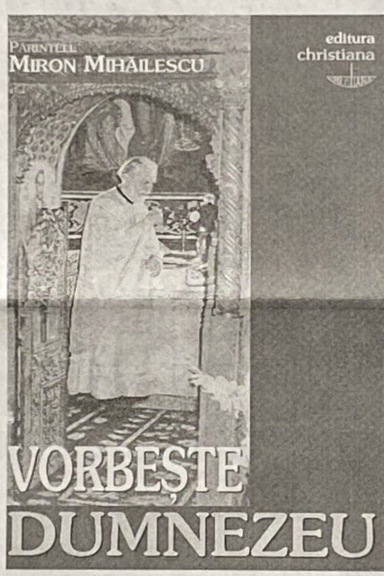
Comentând aceste declaraţii, Pamfil Şeicaru scrie: "Armand Călinescu nu arăta în acele declaraţii un optimism publicitar; era expresia unei convingeri. Şapte luni mai târziu, s-a verificat, în condiţii tragice, cât erau de amăgitoare aparenţele".

(Va urma)

INFORMAȚII ȘI IMAGINI DE LA TÂRGUL NAȚIONAL DE CARTE ȘI REVISTĂ RELIGIOASĂ DESFĂȘURAT LA SIBIU ÎN PERIOADA 13-16 OCTOMBRIE 2005, VĂ VOM OFERI ÎN NUMĂRUL NOSTRU VIITOR, ÎMPREUNĂ CU RECENZIA CĂRȚII *ANTIFONAR EPISTOLAR* DE ION PISO ȘI DORU POPOVICI

APEL

Dumnezeu m-a ajutat să închei, după 12 ani, noua versiune românească a *Infernului*. Am năzuit de la început s-o pot tipări în ediție *bilingvă* (ceea ce ar fi o premieră în cultura românească, în ce-l privește pe Dante) și *ilustrată* (cum au apărut atâtea ediții în Occident, mai cu seamă cu gravurile lui Gustave Doré, sau, în perioada interbelică, traducerea românească în proză a lui Alexandru Marcu, cu gravurile lui Mac Constantinescu). O asemenea ediție implică, desigur, costuri editoriale foarte mari (chiar renunțînd la legarea și supracopertarea volumelor, ca și la policromie, cu excepția copertei): remunerarea – fie și modestă – a unui ilustrator de marcă (ediția va avea cel puțin 34 de ilustrații interioare – cîte una pentru fiecare cînt, redînd scenele cele mai semnificative), o hîrtie de calitate superioară, un format atipic (peste dimensiunile obișnuite) etc. În aceste condiții (și avînd în vedere că toate cele 34 de cînturi au fost publicate de-a lungul vremii chiar în paginile *Punctelor cardinale*, cu care am "compătimit" toți laolaltă nu mai puțin de 14 ani), **îndrăznesc acum, ca niciodată, în nume propriu, să fac un apel către abonații și cititorii revistei, din țară și din străinătate, să contribuie, în măsura posibilităților, la apariția acestei cărți, care sper să fie una de excepție**. Ediția va cuprinde o listă de onoare a principalilor ei "ctitori", iar fiecare dintre cei care o vor sprijini cu echivalentul a cel puțin 100 de dolari U.S.A. vor primi un volum gratuit, cu o dedicație specială. Năzuința mea ar fi ca ediția să apară, într-un tiraj de minimum 1000 de ex. și la un preț totuși accesibil, pînă în pragul toamnei viitoare și să vădească, în răspărul crizei pe care o străbatem, o solidaritate de conștiință și de suflet deopotrivă creștină, românească și europeană.

Răzvan Codrescu,
(cu iertarea Dvs.)
tălmaci și cerșetor

P. S. Desigur, avînd în vedere birocrația și comisioanele exagerate din România, ar fi preferabil ca eventualele ajutoare să fie aduse personal sau prin bunăvoința unor intermediari particulari (pentru București: tel. **021/3211076** sau **4402501**; pentru Sibiu: tel. **0269/422536**), sau livrate numai în următoarele conturi ING Bank N. V. Amsterdam, Sucursala București (Șos. Kiseleff 11-13, sector 1): INGBROBU – **RO89INGB0000999900050234** (USD – bancă corespondentă: JP Morgan Chase Bank) sau INGBROBU – **RO35INGB0000999900050236** (EUR – bancă corespondentă: ING Bank N. V. Amsterdam). Pentru sumele în lei: ING București, Cont'ROL **RO52INGB0000999900050221**. Titularul conturilor: **Adolf-Marian Vasile** (Aleea Bucșenești 5, bl. E8, et. 4, ap. 21, sector 6, București, cod poștal 061573; e-mail: **razvancodrescu@yahoo.com**).

Le mulțumesc celor care au răspuns acestui apel, ce apare aici pentru ultima oară, și sper să ne bucurăm cu toții, până la Sfintele Paști 2006, de apariția ediției aflate în lucru, pentru care s-a adunat aproximativ trei sferturi din suma necesară tipăririi.

ÎMPOTRIVA FALSULUI ECUMENISM

Marginalii la *Against False Union* de Dr. Alexandros Kalomiros

Fără să fie foarte întinsă, opera rămasă de la dr. Alexandros Kalomiros reprezintă una dintre cele mai interesante contribuții laice la teologia neopatristică a secolului trecut. Ortodox refractar oricărui compromis cu vremurile și critic necruțător al deviațiilor apusene, el rămâne unul dintre adversarii cei mai radicali ai tendințelor de ideologizare a religiei (în continuitatea nefastă a raționalismului scolastic). De pe această poziție s-a pronunțat ferm și împotriva „falsei uniri bisericești", a ecumenismului prost înțeles (grea moștenire lăsată secolului XXI de turmentatul secol XX).

Apărută în Grecia în 1964 (Astir, cu un prolog de Photios Kontoglou), iar în engleză pentru prima oară în 1967 (Boston, Holy Transfiguration Monastery, trad. George Gabriel[1]), *Against False Union* este probabil cea mai controversată dintre cărțile doctorului Alexandros Kalomiros (m. august 1990)[2], teolog laic grec încă puțin cunoscut publicului larg din România[3].

Prin circumstanțele pline de consecințe ale istoriei, Ortodoxia are în lumea grecească o sensibilitate aparte față de creștinismul occidental, și mai ales față de papalitate, cu care a intrat în conflict deschis mai ales după Marea Schismă de la 1054. Conflictul s-a radicalizat în contextul politic al cruciadei a patra (1204), când cavalerii latini au ocupat și prădat Constantinopolul (rămas sub o dramatică dominație latină până în 1261), apoi pe fondul marii controverse isihaste din secolul al XIV-lea (în centrul căreia a stat polemica mistico-teologică dintre Sf. Grigorie Palama și apuseanul Varlaam[4]), pentru ca la 1453, când Bizanțul a căzut sub turci, Apusul să-și atragă din nou antipatia grecilor, atât prin tentativele de unire bisericească ce au precedat tragicul eveniment (prin exploatarea interesată a situației aproape disperate în care ajunsese Imperiul răsăritean[5]), cât și prin

refuzul Romei și al marilor puteri occidentale ale timpului de a acorda un sprijin ferm și necondiționat împotriva păgânilor care asaltau cetatea cea mare a creștinătății[6].

Este adevărat că, după veacurile de cosmopolitism fanariot, pe fondul eclipsei politice și culturale a Răsăritului ortodox (și a lumii grecești în particular), mai ales intelectualii și o bună parte a aristocrației, dar chiar și reprezentanții „luminați" ai ierarhiei bisericești și ai unei anumite teologii „oficiale", și-au reevaluat poziția față de Occident și au căzut, cu timpul, în cealaltă extremă: cea a adorării și promovării ideologice a valorilor culturii și civilizației occidentale, pe linia unei modernități dizolvante și uniformizatoare, adeseori total opace la aspectele pur religioase. Ca și la noi, politicianismul a jucat un rol important în secularizarea și înstrăinarea de sine a lumii ortodoxe grecești, iar bastioanele dreptei credințe și ale tradiției au rămas în poporul simplu și în mânăstiri (cu marele pivot duhovnicesc al Athosului, în jurul căruia s-au țesut zadarnic de-a lungul timpului nenumărate planuri de distrugere, perpetuate până în momentul de față).

Grecia secolului XX, ajunsă, prin structurile ei oficiale, la un înaintat grad de laicism și stângism, este rezultatul degringoladei spirituale și identitare a secolelor XVIII-XIX. Și e trist și paradoxal că, deși Dumnezeu a cruțat-o de experiența-limită a comunismului, pe care au împărtășit-o decenii de-a rândul celelalte țări creștin-ortodoxe din Est, Grecia este și ea puternic marcată de secularism și de ticurile gândirii de tip marxist, accentuate – cel puțin la nivel public și oficial – o dată cu intrarea în Uniunea Europeană. Ca for instituțional, Biserica Greacă a fost și ea atinsă de febra „integrării europene" și a ecumenismului ideologizat, dar trebuie spus că au existat și reacții pe măsură, iar ele au șanse apreciabile să se coaguleze în viitor, atât în mediul monahal, cât și în anumite cercuri responsabile ale laicatului ortodox, ce par a avea tot mai mare priză la tinerele generații de credincioși.

Against False Union, cartea doctorului Kalomiros devenită astăzi un reper aproape clasic în discuțiile pe tema ecumenismului, este tocmai una dintre expresiile acestei reacții tradițional-ortodoxe din sânul lumii grecești, aparent poate prea radicale, dar de fapt întru totul fidele „pariului" ei generator: demistificarea unui lung și complex proces de *ideologizare a religiei*, răspunzător de o întreagă mentalitate perversă, obișnuită să eludeze bazele teologice și duhovnicești ale problemei, care au toată îndreptățirea să fie prioritare, căci nu-L putem subordona pe Hristos intereselor și capriciilor noastre lumești. Mult trâmbițatei *political corectness* se cade să i se răspundă cu o necomplezentă *religious corectness*, pe linia unei tradiții de două ori milenare, ale cărei temeiuri nu sunt nici negociabile, nici perisabile, căci „Hristos este Același, ieri, azi și în veci". În fond, asumându-și crucea deplinei sincerități, cu un patos aproape profetic, autorul nu este împotriva unor posibili pași concreți pe calea unei (re)unificări a lumii creștine[7], ci împotriva unei pseudo-uniri din rațiuni ideologice sau sentimentale, indiferente la temeiurile eterne ale adevărului revelat (date prin Scriptură și prin Tradiție) și ale vieții creștine autentice (cu dimensiunea ei eclezială sau liturgică). Sigur că, în ansamblul discursului (altminteri foarte concentrat), apar și unele detalii discutabile, ba chiar „scandaloase" sub lupa simplificatoare a mecanismelor curente de gândire (de pildă, afirmația că Mesia evreilor va veni negreșit și că se va identifica în mod fatal cu... Antihristul), dar nu ele dau consistență și coerență poziției exprimate de autor, care rămâne legitimă în esența ei, bine articulată teologic și moral, iar mai presus de toate de un *realism spiritual* pe cât de ascuțit, pe atât de incomod – cum incomod este, în speță, orice mare adevăr care conformează și obligă, eclipsând pseudo-adevărurile mărunte și conjuncturale cu care ne lăsăm adeseori ispitiți să ne organizăm și să ne măsurăm existența.

Chiar de se va fi înșelat într-un amănunt sau altul, dr. Alexandros Kalomiros rămâne un mare mărturisitor al principiilor fondatoare ale Ortodoxiei, iar cartea pe care o recomand aici călduros se constituie într-o provocare perpetuă la reconsiderarea purității ortodoxe a modului nostru de a gândi și de a trăi, în perspectiva eshatologică a Împărăției „Răsăritului de Sus" – a Răsăritului fără de apus.

Răzvan CODRESCU

---

[1] După aceeași versiune engleză – dar urmând ediția din 1990 (St. Nectarios Orthodox Press, Seattle, WA) – s-a realizat și recent apăruta transpunere în limba română: Dr. Alexandros Kalomiros, *Împotriva falsei uniri bisericești*, Editura Christiana, București, 2005 (trad. Dora Sereș).

[2] După studii medicale în Grecia și Elveția, dr. Alexandros Kalomiros a funcționat ca chirurg ortoped în Thessalonik. Ca și dr. Nicolae C. Paulescu la noi (*cf.*, de pildă, vol. *Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința mărturisitoare*, crestomație, note și tablou bio-bibliografic de Răzvan Codrescu, Editura Christiana, București, 2002)., dar cu mai mult instrumentar teologic și cu mai multă puritate ortodoxă, dr. Alexandros Kalomiros e un *antidarwinist*. Viziunea sa creaționistă nu exclude însă aprioric orice formă de evoluție, el deschizând o interesantă și convingătoare cale de mijloc între *creaționism* și *evoluționism*, întemeiat nu pe dezvoltări filozofico-raționaliste *à la* Teilhard de Chardin, ci chiar pe autoritățile patristice ale Răsăritului (în frunte cu Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nyssa și Sf. Ioan Gură de Aur – exegeți atenți și subtili ai *hexaemaron*-ului biblic).

[3] Există în românește, într-o bună ediție, micul volum *Sfinții Părinți despre originile și destinul omului și cosmosului*, traducere și postfață de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1998. La Editura Revistei „Lumea Credinței" este în curs de apariție o altă ediție (trad. de pr. Ion Constantin), mai completă, cu titlul *De la Facere la Apocalipsă* (cuprinzând următoarele texte: *Cele șase dimineți*, *Sfatul cel Veșnic*, *Râul de foc*, *Slava materiei*, precedate de o introducere editorială).

[4] *Cf.*, între altele, cartea Părintelui Stăniloae *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama, cu trei tratate traduse* (Sibiu, 1938; reed. Editura Scripta, București, 1993), dar și *Filocalia*, vol. 7, EIBMBOR, București, 1977, pp. 205-525 (textele esențiale pentru studiul teologiei palamite și al misticii isihaste).

[5] Din rațiuni mai mult politice decât religioase, împărații din urmă au fost dispuși la diferite grade de compromis cu Apusul schismatic, mergând până la perfectarea unei formale uniri bisericești, căreia i s-a opus însă categoric atât majoritatea clerului ortodox (în frunte cu marile lavre), cât și grosul populației (de unde formula rămasă celebră și definitorie pentru trista prăpastie căscată între cele două arii ale creștinătății europene: "Mai bine turbanele turcilor pe străzile Constantinopolului, decât pălăriile cardinalilor!").

[6] Pentru un succint expozeu al evenimentelor istorice și bisericești dintre 1054 și 1453, *cf.*, chiar în paginile *Punctelor cardinale*, "1453-2003: 550 de ani de la căderea Constantinopolului. Un memorial paideic al istoriei bizantine (330-1453)" (anul XIII, nr. 5/149, mai 2003, pp. 7-10).

[7] Am încercat să arăt altădată importanța distincției dintre *unire* și *unitate* (pe care dr. Kalomiros n-o formulează ca atare, dar nici n-o eludează, nici n-o contrazice): dacă *unirea* propriu-zisă poate trece drept o utopie, *unitatea* (de acțiune și re-acțiune împotriva adversarilor generici ai Crucii) ar fi o urgență a lumii creștine în acest prag de secol și mileniu (*cf.* R. Codrescu, "Pentru o cruciadă spirituală", în vol. *Spiritul dreptei. Între tradiție și actualitate*, Editura Anastasia, București, 1997, pp. 94-99, sau "Sensul unității creștine. Lumea creștină la răscruce de milenii", în vol. *Exerciții de "reacționarism". Între zôon politikón și homo religious*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999, pp. 121-126).

www.punctecardinale.ro
e-mail: redactia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. A. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef), Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR, Pr. Gh. CALCIU (corespondent SUA), Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L